ለከፍተኛ ትምህርት ተቋማት ዳይሬክተሮችና

እና

ለግዥ አፅዳቂ ኮሚቴ

የተዘጋጀ የግዥ አፈፃፀም እና የንብረት አስተዳደር

የግንዛቤ ማስጨበጫ ስልጠና

ሐምሌ 2013 ዓ.ም

እንደምን አደራችሁ?

የሥልጠናው ዓላማዎች

ሠልጣኞች፡-

- በመንግስት ግዥ አፈጻጸም እና ንብረት አስተዳደር ስርዓት ላይ የተሻለ ግንዛቤ ይኖራቸዋል፣
- በመንግስት ግዥ አፈጻጸምና ንብረት አስተዳደር ላይ ሚና ስላላቸው አካላት ኃለፊነትና ተግባር ይለያሉ፣
- በአቤቱታ ማጣራት እና ኦዲት ላይ በተደጋጋሚ በሚከሰቱ ዋና ዋና ችግሮችና የመፍትሔ ኃሳቦች ላይ የተሻለ ግንዛቤ ይኖራቸዋል፤

የአቀራረቡ ይዘት

የመጀመሪያ ቀን

- ☞የመንግስት ግዥ አጠቃላይ ገጽታ
- ☞በመንግስት ግዥና ንብረት አስተዳደር ሚና ያላቸዉ አካላት ተግባርና ኃላፊነት
- ☞የግዥ ዑደት
- ☞ የግዥ ዕቅድ
- ☞የግዥ ዘዴዎች

ሁለተኛ ቀን

- ☞የቴክኒክ ፍላጎት መግለጫ አዘገጃጀት
- ☞መደበኛ የጨረታ ሰነድ ይዘትና አጠቃቀም
- ☞የጨረታ ግምገማ
- ☞ውል አስተዳደር
- ☞ቅሬታ አቀራረብ እና ዉሳኔ አሰጣጥ

ሶስተኛ ቀን

- የንብረት አስተዳደር ይዘትና አፈፃፀም
- የመንግስት ኤሌክትሮኒክ ግዥ ስርዓት
- በመንግስት ግዥ አፈጻጸም ሊኖር ስለሚገባ ስነ-ምግባር

የመንግስት ግዥ አጠቃላይ ገጽታ

የመንግስት ግዥ አጠቃላይ ገጽታ

ግዥ ምንድን ነው?

ግዥ ማለት

- ዕቃዎችን
- የግንባታ ዘርፍ ሥራዎችን እና
- አገልግሎቶችን/የምክርና የምክር ያልሆኑ

በግዥ በኪራይ ወይም በማንኛውም ሌላ ተመሳሳይ ውል ማግኘት ነው

የግዥ ዓይነቶች

ዕቃ ማለት

- ጥሬ ዕቃ፣ ምርት፣ መሣሪያ፣ ሸቀጥ፣ እንዲሁም ለገበያ የተዘጋጀ ሶፍት ዌር እና እንሰሳ ሲሆን፣

- ከሚገዛው ዕቃ ጋር ግንኙነት ያለውን እና ከዕቃው ዋጋ ያልበለጠ ዋጋ ያለው የተከላ፣ የትራንስፖርት፣ የጥገና እና ሌላ ተመሳሳይ አገልግሎትን ይጨምራል፣

የግዥ ዓይነቶች… የቀጠለ

የግንባታ ዘርፍ ሥራ ማለት

- ከሕንፃ፣ ከመንገድ፣ ከድልድይ፣ ከግድብ፣ ከወደብ፣ ወይም ከሌሎች መሠረተ ልማት ሥራዎች ጋር በተያያዘ የሚከናወን
- የአዲስ ግንባታ፣ የመልሶ ግንባታ፣ ደረጃ የማሳደግ፣ የማፍረስ፣ የጥገና ወይም የማደስ ሥራን እንዲሁም ተጓዳኝ የሆንና ከዋናው ሥራ ያልበለጠ ዋጋ ያለው አገልግሎት ሲሆን፣

የግዥ ዓይነቶች... የቀጠለ

የምክር አገልግሎት ማለት አማካሪዎች ያላቸውን ሙያዊ ክህሎት በመጠቀም የሚሰጡት

- የጥናት፣
- የዲዛይን እና ቁጥጥር፣
- የተለያዩ ፕሮጀክቶችን የማደራጀት፣
- ለደንበኞች ምክር የመስጠት፣
- ሥልጠና የመስጠት እና ዕውቀትን የማስተላለፍ የአማካሪነት ባህርይ ያለው **የአዕምሮ አገልግሎት ነው፡፡**

የግዥ ዓይነቶች… የቀጠለ

ሌሎች አገልግሎቶች

ከዕቃ፣ ከግንባታ ዘርፍ ሥራ እና ከምክር አገልግሎት ውጪ፣

- የትራንስፖርት፣ የህትመት፣ የጥገና፣ የጥበቃ፣ የፅዳት፣ የኤሌክትሪክ ኃይል፣ የቴሌኮሙኒኬሽን፣ የውሃ አቅርቦት እና የመሳሰሉት ሲሆን፣
- ከአገልግሎቱ ጋር የሚቀርብ ከአገልግሎቱ ዋጋ ያነሰ ዋጋ ያለውን ዕቃ ወይም የግንባታ ዘርፍ ሥራን ይጨምራል፡፡

የመንግሥት ግዥ ምንድን ነው?... የቀጠለ

- በመንግስት መ/ቤቶች ገንዘብ የሚከናወን፤
- በመንግስት የኢኮኖሚ ፖሊሲ ላይ የተመሰረተ፤
- ብሔራዊ ወይም ክልላዊ ፖሊሲን ማስጠበቅ፤
- በትርፍ ላይ ሳይሆን ለመንግሥት ገንዘብ ተመጣጣኝ ፋይዳ በማስገኘት ላይ የተመሠረተ፤
- አቅራቢዎች /አገልግሎት ሰጪዎች አላስፈላጊ የሆነ ጥቅም እንዳያገኙ የመከላከልና የመጠበቅን አሠራር ተከትሎ የሚፈጸም ነው፤

የመንግስት ግዥ የሚመራባቸው ህጎች

የመንግስት ግዥን በሕግ የመምራት አስፈላጊነት

- ግዥን በአንድ ወጥ ሥርዓት ለመምራት ህጋዊ መሠረት እንዲኖር ለማድረግ፣
- የግዥ ተግባር ማግኘት የሚገባውን ያህል ትኩረት እንዲያገኝ ማድረግ፣

የመንግስት ግዥ በአሁኑ ጊዜ የሚመራባቸው የህግ ሰነዶች

- የመንግስትን ግዥና ንብረት አስተዳደር ስርዓትን ለመወሰን እና ተቆጣጣሪ ኤጀንሲውን ለማቋቋም የወጣ አዋጅ ቁጥር 649/2001
- የፌደራል መንግስት የግዥ መመሪያ 2002
- ሰርኩላሮች
- በ2004ዓ.ም ተሻሽለዉ ሥራ ላይ የዋሉ ልዩ ልዩ መደበኛ የጨረታ ሰነዶች፣
- የመንግስት ግዥና ንብረት አስተዳደር ማንዋሎች ናቸው

ተ.ቁ.	የህግ ሰነድ	ያጸደቀው ባለስልጣን
1	አዋጅ	የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት
2	ደንብ	የሚኒስትሮች ምክር ቤት
3	መመሪያዎች	የገንዘብ ሚኒስቴር
4	ሰርኩላሮች	የገንዘብ ሚኒስቴር
5	ማንዋሎች	የመንግስት ግዥና ንብረት አስተዳደር ኤጀንሲ
6	መደበኛ የጨረታ ሰነዶች	የመንግስት ግዥና ንብረት አስተዳደር ኤጀንሲ

ዓለም አቀፍ ግዴታዎች

- የመንግስት ግዥና ንብረት አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 649/2001 አንቀፅ 6 ንዑስ አንቀፅ 1 መሰረት፣ አዋጁን ተከትሎ የወጣው የግዥ አፈፃፀም መመሪያ የፌዴራል መንግሥት ከአንድ ወይም ከአንድ በላይ ከሆኑ መንግሥታት ወይም ከዓለም ዓቀፍ ድርጅቶች ጋር ካደረገው ወይም ከሚያደርገው ስምምነት ወይም ከስምምነቱ ከመነጨ ግዴታ ጋር የማይጣጣም ከሆነ በስምምነቱ ላይ የተመለከተው የበላይነት ይኖረዋል፡፡

ዓለም አቀፍ ግዴታዎች /የቀጠለ/

- በብድር ወይም በዕርዳታ በተገኘ ገንዘብ የሚፈጸም ግዥን በሚመለከት ግዥው የሚፈፀመው በየትኛው የግዥ ህግና ሥርዓት እንደሆነ በብድር ወይም በዕርዳታ ስምምነቶቹ ውስጥ የሚገለፅ በመሆኑ ግዥ ፈጻሚ መ/ቤቶች የስምምነቱን ይዘት በሚገባ ማወቅ ይጠበቅባቸዋል፡፡

የመንግሥት ግዥ መርሆዎች

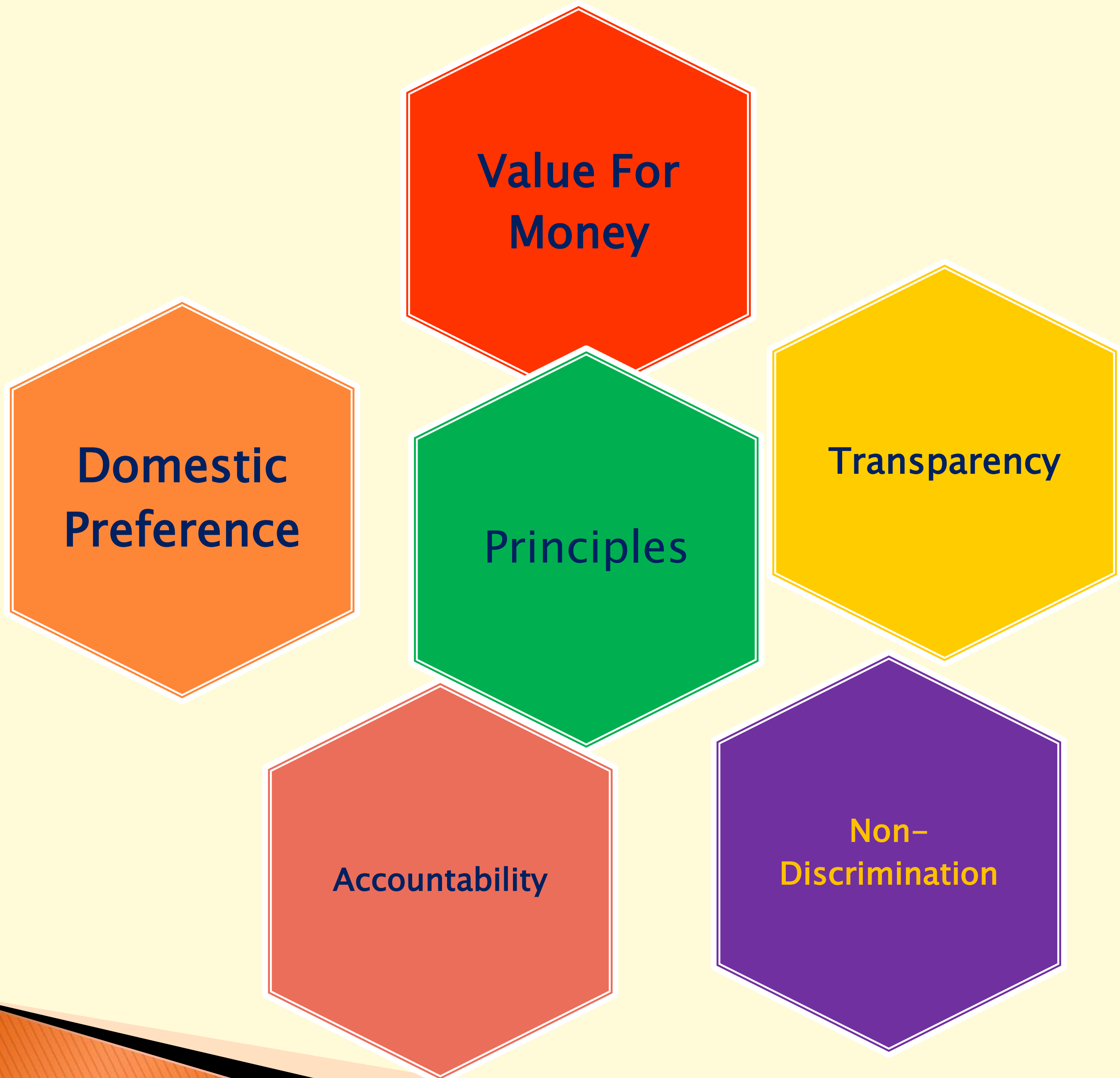
Value For Money
Domestic Preference
Principles
Transparency
Accountability
Non-Discrimination

የመንግሥት ግዥ መርሆዎች

1. **ገንዘብ ሊያስገኝ የሚችለውን ከፍተኛ ጥቅም ማስገኘት (Value for money)**

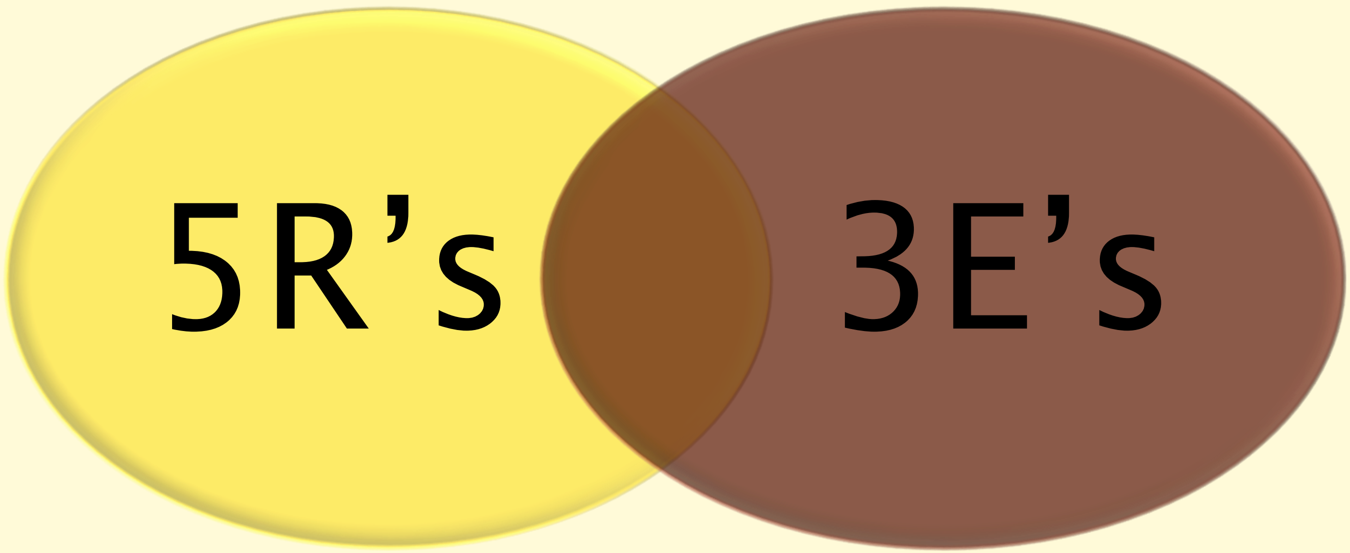

የመንግሥት ግዥ መርሆዎች

ገንዘብ ሊያስገኝ የሚችለውን ከፍተኛ ጥቅም ማስገኘት (Value for money)

5R's	3E's
1.1. **ትክክለኛ ጥራት** (Right Quality) 1.2. **ትክክለኛ መጠን** (Right Quantity) 1.3. **ትክክለኛ ዋጋ** (Right Price) 1.4. **ትክክለኛ ጊዜ** (Right Time) 1.5. **ትክክለኛ ቦታ** (Right Source	❖**ቅልጥፍናና** (Efficiency) ❖**ብቃት** (Effectiveness) ❖ **ቁጠባ** (Economy)

የመንግሥት ግዥ መርሆዎች /የቀጠለ/

2. **ከአድልዎ ነፃ የሆነ አሠራር መፍጠር** (Non – Discrimination)

- **ተጫራቾችን በሙሉ በእኩል ዓይን ማየት**
- **የጨረታ ማስታወቂያ በይፋ በሕዝብ መገናኛ ዘዴዎች መግለጽ**
- **የትኛውንም ድርጅት በተለየ ሁኔታ ሊጠቅም የሚችል የማወዳደሪያ መስፈርት አለማዘጋጀት፤**
- የጨረታ ውጤቶችን በአንድ ጊዜ ለሁሉም ተጫራቾች **መግለፅ**
- በዜግነት፡ በዘር ወይም ከመወዳደሪያ መስፈርቶች ጋር ባልተያያዙ ሌሎች ምክንያቶች በመንግሥት ግዥ አፈጻጸም ሂደት በማንኛውም ዕጩ ተወዳዳሪ ላይ አድልዎ አለማድረግ፡፡

የመንግሥት ግዥ መርሆዎች /የቀጠለ/

3.ግልፅነት (Transparency)

ግልጽ የሆነ የግዥ ደንብና መመሪያ መኖርን የተሟላ የጨረታ ሠነድ ማዘጋጀትን እና ከጨረታ አከፋፈት ጀምሮ በየደረጃው ያሉ የጨረታ ግምገማና ውድድሮችን ለሚመለከታቸው ሁሉ ግልጽ ማድረግን ያካትታል፤

የመንግሥት ግዥ መርሆዎች /የቀጠለ/

4. ለሕዝብ ተጠያቂነት ወይም ተጠሪነት (Accountability)

- ግዥ የሚፈጸመው ከሕዝብ በቀረጥና በግብር መልክ በተሰበሰበ ገንዘብ እንደመሆኑ መጠን ተገቢ ባልሆነና መንግሥትን ለኪሣራ በሚዳርግ ሁኔታ ግዥ የፈጸሙ አካላት ላይ የዲስፒሊን እርምጃ መወሰድ ይኖርበታል፡፡

የመንግሥት ግዥ መርሆዎች /የቀጠለ/

5. ልዩ አስተያየት ማድረግ (Domestic Preference)

የአገር ውስጥ ምርት፣ ኢትዮጵያውያን የምክር አገልግሎት ሰጪዎችና ተቋራጮችን ከማበረታታት አንፃር በጨረታ ግምገማ ወቅት፤

- በኢትዮጵያ ለተመረቱ ዕቃዎች የ15%፣
- ለመድሐኒት እና የሕክምና መገልገያ ዕቃዎች 25%፣
- ለአገር በቀል የግንባታ ዘርፍ ተቋራጮችና ለአማካሪዎች የ 7.5%
- ለአነስተኛና ጥቃቅን ተቋማት የ3%

የመንግሥት ግዥ መርሆዎች /የቀጠለ/

☞ ልዩ አስተያየቱ የሚደረገው፤

- ኩባንያው በኢትዮጵያ ህግ መሠረት የተቋቋመ እና ዋናው መ/ቤቱ በኢትዮጵያ ውስጥ ከሆነ
- ከኩባንያው አክሲዮን ወይም የካፒታል ድርሻ አብዛኛው በኢትዮጵያውያን ከተያዘ፤
- ከኩባንያው የዳይሬክተሮች ቦርድ አባላት መካከል አብዛኛው ኢትዮጵያውያን ከሆኑ፤
- ከኩባንያው ቁልፍ ሠራተኞች መካካል ቢያንስ 50% ኢትዮጵያውያን ከሆኑ

የመወያያ ጥያቄዎች

- የመንግሥት ግዥ የግል ግዥ በሚፈፀምበት አግባብ ቢፈፀም አፈፃፀሙ የተሳለጠ ይሆናልን????
- ለሀገር ውስጥ ተጫራቾች እና ለአነስተኛና ጥቃቅን ተቋማት ልዩ አስተያየት ማድረግ የመንግሥት ግዥ መፈፀም ያለበት ከአድልዖ ነፃ በሆነ መንገድ ነው ከሚለው መርህ አንፃር እንዴት ይታያል???

በመንግስት ግዥና ንብረት አስተዳደር ሚና ያላቸዉ አካላት ተግባር እና ኃላፊነት

የመንግስት ግዥና ንብረት አስተዳደር ኤጀንሲ ተግባር እና ኃላፊነት

- በመንግስት ግዥ ፖሊሲዎች መርሆዎችና አፈጻጸሞች ላይ የፌዴራል መንግስትን ማማከር
- በፌዴራል መንግስት ውስጥ ያለውን የመንግስት ግዥ አፈጻጸም ሥርዓት ተግባራዊነት መከታተል፡ የማሻሻያ ሃሳብ ማቅረብ፤
- በመንግስት ግዥ አፈጻጸም ላይ የተሳሳተ መረጃ በማቅረብ፣ የውል ግዴታን ባለመወጣት ምክንያት በመንግስት ግዥ እንዳይሳተፉ በኤጀንሲው ዕገዳ የተደረገባቸውን አቅራቢዎች ዝርዝር መያዝ፤
- በግዥና በንብረት የሰው ኃይል አቅም ለማጎልበት የሚያስችል የአቅም ግንባታ ዕቅድ እንዲኖር ማድረግ፤
- በጋራ ግዥ ሊፈጸምላቸው የሚገቡ ዕቃ አገልግሎት እና የግንባታ ሥራዎችን ዝርዝር ማዘጋጀት **በተጨማሪም በአዋጁ ላይ የተገለፁት ተግባር እና ኃላፊነትን ይፈፅማል፤**

የመንግስት ግዥና ንብረት ማስወገድ አገልግሎት ተግባር እና ኃላፊነት

- የመንግስት መ/ቤቶች የሚጠቀሙባቸዉን ተመሳሳይ ዕቃዎችና አገልግሎቶች እንዲሁም አገራዊ ስትራቴጂካዊ ጠቀሜታ ያላቸዉን ዕቃዎችና አገልግሎቶች ግዥ ያከናዉናል፤
- ግምታቸዉ በሚኒስቴሩ መመሪያ ከሚወሰን የገንዘብ መጠን በላይ የሆነ በመንግስት መ/ቤቶች ሀላፊነት ስር ያሉ በሽያጭ እንዲወገዱ ዉሳኔ የተሰጠባቸዉን ንብረቶች ይሸጣል፤

የመንግስት መ/ቤቱ የበላይ ኃላፊ ተግባር እና ኃላፊነት

- በተገቢው የሰው ኃይል የተደራጀ የሥራ ክፍል ማቋቋም
- አጽዳቂ ኮሚቴ የማቋቋም እና አባላቱን የመሰየም
- ውሉን ከመፈረሙ በፊት ግዥ ለመፈጸም የሚያስችል በቂ በጀት መኖሩን የማረጋገጥ
- በአጽዳቂ ኮሚቴ ጸድቆ የሚቀርብለትን ውሳኔ አይቶ ውል መዋዋል፤

የመንግስት መ/ቤቱ የበላይ ኃላፊ /የቀጠለ/

- አስፈላጊ ሲሆን የግዥ ሥርዓትን የሚያስፈጽሙ ሦስተኛ ወገኖችን የመቅጠር፤
- በንግድ ሥራ ውስጥ በሚስጥርነት ሊጠበቅ የሚገባውን በተጫራቾች የቀረበውን መረጃ ለሌላ አለመግለጽ፤
- ውስብስብ ለሆኑ እና ዝርዝር የቴክኒክ ግምገማ ለሚፈልጉ ግዥዎች የቴክኒክ ግምገማ የሚያከናዉን *ጊዜያዊ ገምጋሚ ኮሚቴ ማቋቋም፣*

የመንግስት መ/ቤቱ የበላይ ኃላፊ ኃላፊነት /የቀጠለ/

- ከዕጩ ተወዳዳሪዎች እንዲሁም ከተጫራቾች የሚቀርቡ አቤቱታዎችን በ10 ቀናት ውስጥ በማጣራት ውሳኔ መስጠት፤
- የመ/ቤቱን ዓመታዊ የግዥ ዕቅድ፣ የግዥ አፈጻጸም ሪፖርት ለኤጀንሲ መላክ፤
- በግዥ ስራ እና በግዥ አፅዳቂነት ለተመደቡ ሠራተኞች እና የስራ ኃላፊዎች የግዥ ስርዓትን በሚገባ እንዲያውቁ ስልጠና እንዲያገኙ ማድረግ፣

የግዥ አጽዳቂ ኮሚቴ ተግባርና ኃላፊነት

- ኮሚቴው በግዢ ፈጻሚው የበላይ ኃላፊ የሚሰየም አምስት አባላት ይኖሩታል፤
- የሚመረጡት በመልካም ስነምግባራቸው የታወቁ፣በዲስፒሊን ያልተከሰሱ ዕውቀትና ልምድ ያላቸው መሆን አለባቸው፤
- የስራ ዘመን 3 ዓመት ነው
- ጨረታው የመ/ቤቱን ጥቅም የማያስጠብቅ ሆኖ ሲገኝ ጨረታውን ይሰርዛል፤
- የአጽዳቂ ኮሚቴ ቴክኒካዊ ሁኔታ ለመመርመር የቴክኒክ ባለሙያዎችን መጠቀም ይችላል፤ የቴክኒክ አባላቱ ከመ/ቤቱ፣ ከሌላ መ/ቤት ወይም ልዩ አማካሪ ሊሆኑ ይችላሉ፤

የግዥ አጽዳቂ ኮሚቴ ተግባርና ኃላፊነት /የቀጠለ/

- በመ/ቤቱ የግዥ አፈጻጸም ሂደት ውስጥ በኮሚቴው ስለተወሰኑ ውሳኔዎች በመ/ቤቱ የበላይ ኃላፊ ፣በኤጀንሲዉ ወይም በሌላ ሥልጣን ባለው አካል ሲጠየቅ ማብራሪያ ይሰጣል፣
- *ከግዥ የስራ ክፍል የሚቀርብለትን የግምገማ ሪፖርቶችን መርምሮ ያፀድቃል፣ እንዲስተካከል ወይም እንዲሰረዝ ያደርጋል፣*

የግዥ አጽዳቂ ኮሚቴ ተግባርና ኃላፊነት /የቀጠለ/

- የግዥ አፅዳቂ ኮሚቴ ሰብሳቢ
  - የግዥ አፅዳቂ ኮሚቴን የስብሰባ ቀንና ሰዓትን ይወስናል፤ይመራል፤
  - ግዥ አዋጅና መመሪያዉን ተከትሎ የተፈፀመ መሆኑን ያረጋግጣል፤
- **የፀሀፊ ሀላፊነት**
  - የስብሰባ ቃለጉባኤ ይይዛል፤ የኮሚቴዉን ሰነዶች አደራጅቶ ይይዛል፤
  - ሰብሳቢዉ በሚሰጠዉ መመሪያ መሰረት አጀንዳ ያዘጋጃል፤
  - በአፅዳቂ ኮሚቴ ስብሰባዎች ላይ ድምፅ ይሰጣል፤

የግዥ ስራ ክፍል ተግባርና ኃላፊነት

- የመ/ቤቱን ፍላጎት በማሰባሰብ የግዥ እቅድ ማዘጋጀት፣
- ማንኛውም ግዥ በኤጀንሲው ከተመዘገቡ እና የባንክ ሂሳብ ካላቸው አቅራቢዎች የተፈጸመ መሆኑን ማረጋገጥ፣
- ከጠያቂ የስራ ክፍሎች ጋር በመተባበር የጨረታ ሰነድ አዘጋጅቶ ለአፅዳቂ ኮሚቴ ማቅረብ፣
- የጨረታ ጥሪ ማስታወቂያዎችን ማውጣት፣
- የጨረታ ሰነድ መቀበያ ሳጥን ማዘጋጀት፣ የጨረታ ሰነድ መሸጥ፣ ጨረታ መክፈት፣
- በቡድን ሆኖ መገምገም ሌሎች ተያያዥ ስራዎችን በግዥ መመሪያ የሰፈሩትን ማከናወን፣

የአቤቱታ አጣሪና ውሣኔ ሰጪ ቦርድ ተግባርና ኃላፊነት

- ቦርዱ አምስት አባላት ያሉት ሲሆን ከገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር፣ ከንግድ ምክር ቤት፣ ከመንግሥትመ/ቤቶች፣ ከመንግሥት የልማት ድርጅቶች እና ከመንግሥት ግዥና ንብረት አስተዳደር ኤጀንሲ የሚወከሉ ናቸዉ።

- ቦርዱ ስራውን በሚያከናውንበት ጊዜ አሸናፊውን ተጫራች ከመምረጥ ወይም ውል ከመፈረም ጋር የተያያዙ ውሳኔዎችን አያስተላልፍም፤

የአቤቱታ አጣሪና ውሣኔ ሰጪ ቦርድ ተግባርና ኃላፊነት የቀጠለ

- በመንግስት ግዥ የሚሳተፉ ዕጩ ተወዳዳሪዎች ወይም ተጫራቾች የሚያቀርቡዋቸውን አቤቱታዎች በማጣራት ውሳኔ ይሰጣል፣

- የሚሰጣቸው ውሳኔዎች፡-
  - ✓ አቤቱታዎችን ውድቅ ማድረግ፣
  - ✓ የመ/ቤቱ አሰራር እንዲስተካከል፣
  - ✓ የመ/ቤቱ ውሰኔ ሙሉ በሙሉ ወይም በከፊል ቀሪ እንዲሆን ማድረግ

የግዥ ዑደት

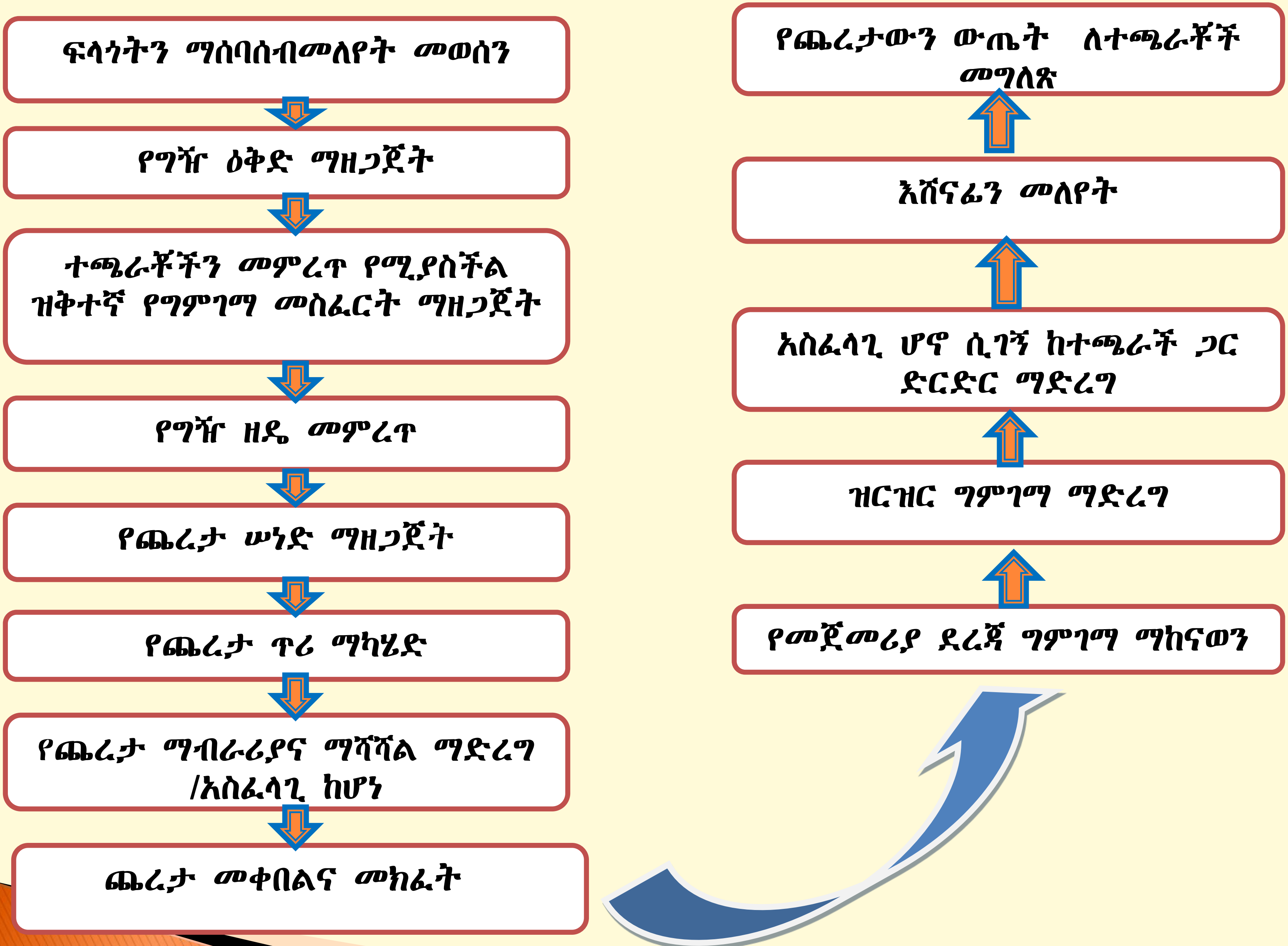
ፍላጎትን ማሰባሰብመለየት መወሰን
የግዥ ዕቅድ ማዘጋጀት
ተጫራቾችን መምረጥ የሚያስችል ዝቅተኛ የግምገማ መስፈርት ማዘጋጀት
የግዥ ዘዴ መምረጥ
የጨረታ ሠነድ ማዘጋጀት
የጨረታ ጥሪ ማካሄድ
የጨረታ ማብራሪያና ማሻሻል ማድረግ /አስፈላጊ ከሆነ
ጨረታ መቀበልና መክፈት
የመጀመሪያ ደረጃ ግምገማ ማከናወን
ዝርዝር ግምገማ ማድረግ
አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ከተጫራች ጋር ድርድር ማድረግ
እሸናፊን መለየት
የጨረታውን ውጤት ለተጫራቾች መግለጽ

የግዥ ሂደት

- ማቀድ
  - ፍላጎትን በማሰባሰብ የሚገዙ ዕቃዎች፣ አገልግሎቶችንና የግንባታ ስራዎችን መለየት፣
  - ፍላጎትን ማጠናቀር
  - የግዥ ጥያቄን መቀበልና የበላይ ኃላፊን ፈቃድ ማግኘት፣
  - የፍላጎት መግለጫ ማዘጋጀት፣
- የተፈቀደ በጀት መኖሩን ማረጋገጥ
  - ለግዥው በቂ የተፈቀደ በጀት መኖሩን ማረጋገጥ፣
  - የግዥ ፍላጎቱን ከፀደቀው በጀት ጋር ማጣጣም፣
- የግዥ ዘዴ መምረጥ
  - እንደግዥው ዓይነትና ባህርይ ከተፈቀዱት የግዥ ዘዴዎች ውስጥ ተስማሚ የግዥ ዘዴ መምረጥ፣

የግዥ ዑደት …የቀጠለ

- የጨረታ ሠነድ ማዘጋጀት
  - ዝርዝር የፍላጎት መግለጫ ማዘጋጀት፣
  - ዕቃው/መሣሪያው እንዲያከናውን በሚፈለገው ተግባር ላይ የተመሠረተ ፍላጎት መግለጫ -Technical Specification? ማዘጋጀት
  - የክዋኔ ፍላጎት መግለጫ -Performance Specification? ማዘጋጀት
  - የአገር ውስጥ ወይም የውጭ አገር ደረጃዎችን መለየት፣
  - እንደአስፈላጊነቱ የዕቃው ጥራት በናሙና ወይም በፍተሻ /በሙከራ/ እንደሚረጋገጥ መግልከት፣
  - የግምገማ መስፈርቶችን መለየትና ማዘጋጀት
- ጨረታን መገምገምና አሸናፊን መለየት፣
  - የአቅራቢዎች ዝርዝርን መጠቀም
  - በተጫራቾች የቀረበን ሠነድ መሥፈርቱን መነሻ በማድረግ መገምገም፣
  - አሸናፊውን ተጫራች መለየትና ውጤቱን ለሁሉም ተጫራቾች ማሳወቅ፣

የግዥ ውደት…የቀጠለ

የውል አስተዳደር

- የውል አፈጻጸም ሂደትን የሚከታተል አካል የመሰየም፣
- የውል አፈጻጸም ሂደትን መቆጣጣር
- የቴክኒክ ምርመራ በማድረግ ተቀባይነቱን ማረጋገጥ፣
- የምርመራና የርክክብ ኮሚቴዎችን መሰየም፣
- የክፍያ አፈጻጸም ሂደትን መከታተል

❖ **የግዥን ውጤታማነት ማረጋገጥ**

- የግዥ ሥራ ክዋኔ /አፈጻጸምን/ መመርመር፣
- የግዥ አፈጻጸሙ በሕጉ መሠረት መፈጸሙንና ውጤታማና ብቃት ያለው መሆኑን መመርመር፣
- የግዥ ኦዲት በማድረግ ማረጋገጥን ሊጨምር ይችላል፡፡

❖ **የግዥ አፈጻጸሙን በማጠናቀቅ ፋይሉን መዝጋት፣**

- የግዥ አፈጻጸም ሂደቱን የሚያሳይ ዝርዝር ሠነድ በማዘጋጀት ፋይሉን መዝጋት፣
- ለቁጥጥርና ለኦዲት ፋይሉን ዝግጁ ማድረግ፣

የግዥ ዕቅድ

- ☞Implementing a Project without Plan is like:

“WALKING IN THE DARK WITHOUT A LIGHT”

“CONDUCTING A MEETING WITHOUT AN AGENDA”

- **“If you fail to plan, you plan to fail .”**

Dr. Palmer /Project Coordinator/

የግዥ ዕቅድ

- የግዥ እቅድ ማለት በመስሪያቤቱ የሚከናወን የግንባታ ሥራ፣ የምክር አገልግሎት፣ የዕቃ እና የሌሎች አገልግሎቶች ግዥ አፈጻፀምን በግዢ ዘዴ፣ በዓይነት፣ በዋጋ፣ በጊዜ እና በመሳሰሉት ለይቶ በዝርዝር የሚያሳይ ሠነድ ነው።

የግዥ ዕቅድ /የቀጠለ/

የግዥ ዕቅድ ለምን ያስፈልጋል?

- ቅድሚያ የሚሰጣቸውን ዕቃዎችና አገልግሎቶች ለመለየት
- የአፈጻጸም ክትትልና ግምገማ ለማከናወን ያግዛል፣
- ለግዥው የተመደበውን በጀት የመንግሥት የግዥ ሥርዓት ተጠብቆ በወቅቱና በአግባቡ በሥራ ላይ ለማዋል ይረዳል፤
- የቁጥቁጥ ግዥን በመከላከል ጊዜና ወጪን ያድናል

የግዥ ዕቅድ /የቀጠለ/

- ግዥ የሚፈጸምበትን ጊዜ ለመወሰን ለማንና እንዴት እና በምን ያህል እንደሚገዛ ለመወሰን፤

- ሊያጋጥሙ የሚችሉ ስጋቶችን ከወዲሁ አውቆ ተገቢውን ቅድመ ዝግጅት ለማድረግ ፤

- የጨረታ ውድድር አድማስን በማስፋት ከፍተኛ ኢኮኖሚያዊ ጠቀሜታ ማግኘት ያስችላል፤

የግዥ ዕቅድ /የቀጠለ/

የግዥ ዕቅድ ሂደት፣

. የግዥ ፍላጎት ከተጠቃሚ ክፍሎች ማሰባበብ እና መለየት

- የግዥ ፍላጎት ከተሰባሰበ በኋላ እያንዳንዱ ዕቃ ይለያል

- በግዥ ዓይነትና ለግዥ አፈጻጸም ባለው አመቺነት በሎት ይመደባል

.

የግዥ ዕቅድ /የቀጠለ/

የግዥ ዕቅድ ሂደት

ለምሳሌ የግዥ ሥራ ክፍሉ ዕቃዎችን የኤሌክትሪክ ዕቃዎች፣ ፈርኒቸር፣ የጽዳት ዕቃዎች፣ የዕህፈት መሳሪያ በማለት በሎት ሊከፋፈል ይችላል

- ግዥው ከመፈጸሙ በፊት በቂ በጀት መኖሩ ይረጋገጣል፤

- የግዥ ዕቅዱ በመ/ ቤቱ የበላይ ኃላፊ መጽደቅ አለበት

የግዥ ዕቅድ /የቀጠለ/

በግዥ ዕቅድ ምላሽ ማግኘት የሚገባቸው ጥያቄዎች፣

- ⇨ ምንድነው የሚገዛው (ዕቃ፣አገልግሎት፣ ወይስ የግንባታ ሥራ)?
- ⇨ ለግዥው ምን ያህል በጀት ተመድቧል ?
- ⇨ የትኛው የግዥ ዘዴ ሥራ ላይ ይውላል?
- ⇨ የግዥ ጥሪው ማንን ይመለከታል?
  - ዓለም አቀፍ አቅራቢዎችን - ICB
  - ብሔራዊ አቅራቢዎችን - NCB

የግዥ ዕቅድ /የቀጠለ/

- የግዥው ሥራ ኃላፊነት ለማን ይሰጥ?
  - የጨረታ ሰነድ ማን ያዘጋጅ?
  - የግምገማና ማወዳደር ሥራ በማን ይከናወን?
- የግዥው ሂደት በአጠቃላይ ምን ያህል ጊዜ ሊወስድ ይችላል?
- የትኛው የጨረታ ሰነድ ስራ ላይ ይውላል?

የግዥ ዘዴዎች

የግዥ ዘዴ አይነቶች

በፌደራል መንግስት የግዥና ንብረት አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 649/2001 አንቀጽ 33 መሰረት የተፈቀዱት የግዥ ዘዴዎች፣

- ግልጽ ጨረታ፣
- የመወዳደሪያ ሀሳብ መጠየቂያ፣
- የሁለት ደረጃ ጨረታ፣
- ውስን ጨረታ፣
- ዋጋ ማቅረቢያ፣
- አንድ አቅራቢ የሚፈጸም ግዥ ናቸው፡፡

የግዥ ዘዴ መረጣ

የግዥ ዘዴ ምርጫ በሚከተሉት ዋና ዋና ምክንያቶች ላይ የተመሰረተ ነው፡፡

ይሄውም፣

- የግዥ ዓይነት
- የሚገዙ እቃዎች ፣ግንባታዎች እና አገልግሎቶች ግዥ የገንዘብ መጠ ን፣
- በአቅራቢዎች ቁጥር ውስንነት፤
- በግዥው ውስብስብነት እና

➢የግዥው አስቸኳይነት ወዘተ…ይወሰናል፡፡

የግዥ ዘዴ በመምረጥ ሂደት የሚያጋጥሙ ዋና ዋና ችግሮች፣

- የሚገዙ እቃዎች ፣ ግንባታዎች እና አገልግሎቶች ግዥ የገንዘብ መጠ ንን በማሳነስ እና ከእውነታው በራቀ ግምት በማስቀመጥ **ተገቢውን የግዥ ዘዴ አለመምረጥ፣**

- ቅድመ ዝግጅት ባለማድረግ /በእቅድ ባለመመራት/ በቂ ጊዜ የለም በማለት ተገቢውን የግዥ ዘዴ የምንጠቀምበት ሁኔታ አናሳ መሆን፣

- ምንም እንኳ በቂ ዝግጅት ተደርጎ ተገቢው የግዥ ዘዴ ቢመረጥም የፍላጎት መግለጫው የተወሰኑ ተሳታፊዎችን በሚጠቅም መልኩ በማዘጋጀት ውድድርን ሊያጠብ የሚችል አሰራር የሚያስከትለው ወጪ እና ጊዜ ከፍተኛ መሆኑ ናቸው።

የግልጽ ጨረታ ዝርዝር አፈፃፀም

- ግልፅ ጨረታ ማለት ለማንኛውም ግብር ከፋይ ዕኩል ዕድል የሚሰጥ እና የመንግስት የግዥ መርሆዎችን ከሌሎች የግዥ ዘዴዎች በተሻለ መልኩ ማሟላት እና ሰፊ ውድድርን መጋበዝ የሚችል የግዥ ዘዴ ነው።

❖ ግልጽ ጨረታ ተመራጭ የሚሆንባቸው ምክንያቶች

- ለማንኛውም ሕጋዊ ተጫራቾች /ግብር ከፋይ/ ዕኩል ዕድል ይሰጣል፣
- ከበርካታ ተጫራቾች የውድድር ተሳትፎ ከፍተኛ የዕቃ፣ የአገልግሎት ጥራት እና ያልተጋነነ /ተመጣጣኝ/ ዋጋ ያስገኛል፣
- ከሌሎች የግዥ ዘዴዎች በተሻለ የመንግሥት ግዥ መሠረታዊ መርሆዎችን ተግባራዊ ለማድረግ ያስችላል፣
- ለሕዝብ እይታ ግልጽና ለቁጥጥር አመቺ ነው፣
- አዳዲስ አቅራቢዎች የውድድሩ ተሳታፊ እንዲሆኑ ያስችላል፣

የጨረታ ጥሪ

- የጨረታ ጥሪው በቂ ቁጥር ያላቸው ተወዳዳሪዎች በጨረታው እንዲሳተፉ ለማድረግ አገራዊ ሽፋን ባለው ጋዜጣ ቢያንስ አንድ ጊዜ ታትሞ መውጣት አለበት፡
- የግዥው የገንዘብ መጠን፣
  - ለግንባታ ዘርፍ ሥራ ከብር 20,000,000.00
  - ለዕቃ ግዥ 6,000,000.00
  - ለምክር አገልግሎት 4,000,000.00
  - ለሌሎች አገልግሎቶች 2,000,000.00

በላይ የሆነን ግዥ፣ የጨረታ ማስታወቂያው በጋዜጣ በወጣበት ተመሳሳይ ጊዜ በኤጀንሲው ድረ - ገጽ www.ppa.gov.et ላይ ለሕዝብ ይፋ መደረግ ይኖርበታል፡፡

የጨረታ ማስታወቂያ መያዝ የሚገባው ቁም ነገሮች

- የመንግስት መስሪያ ቤቱን ስም
- የሚቀርበውን ዕቃ ፣የግንባታ ሥራ ወይም አገልግሎት ዓይነት፣
- የዕቃው ብዛት እና ርክክቡ የሚፈፀምበትን ቦታ ወይም ግንባታው የሚከናወንበትን ቦታ፣
- ተጫራቾች ሊያሟሉ የሚገባቸውን መስፈርት
- የጨረታ ሰነድ የሚገኝበት ቦታ
- የጨረታ ማስከበሪያ ዋስትና መጠን፣
- የጨረታውን ሰነድ ለመውሰድ የሚከፈልን ዋጋ፣እና የአከፋፈሉን ዘዴ፣
- የመጫረቻ ሠነዱ የመጨረሻ ማስረከቢያ እና የሚከፈትበትን ቀን ፣ቦታና ሰዓት፣
- የመንግስት መሥሪያቤቱ ጨረታውን በከፊል ወይም በሙሉ ለመሠረዝ መብት ያለው መሆኑን፣ እና
- ለተጫራቾች መገለጽ እንዳለባቸው በመሥሪያ ቤቱ የታመነባቸው ሌሎች ጉዳዮች፣ በማካተት መዘጋጀት ይኖርበታል፡፡

ፈረ□ አከፋፈት

በጨረታ አከፋፈት ጊዜ ትኩረት የሚሰጣቸው ተግባራት

- ከግዥ ስራ ክፍል ቢያንስ ሶስት ባለሙያዎች በጨረታ አከፋፈት ስርዓት ላይ መገኘት ይኖርባቸዋል፡፡
- ተጫራቾች ወይም ህጋዊ መኪሎቻቸው ጨረታው ሲከፈት መገኘት ግዴታ አይደለም፣
- ሁሉም በጨረታው አከፋፈት ላይ የተገኙ ተጫራቾች ወይም ሕጋዊ ወኪሎቻቸው በተዘጋጀ ማስፈረሚያ ላይ መፈረም አለባቸው፤
- ጨረታ የሚከፍተው ቡድን በጨረታ መክፈቻ ወቅት ያስተላለፋቸውን መልዕክቶች መመዝገብ እንዲቻል የጨረታ መክፈቻ ቼክ ሊስት /ሰንጠረዥ/ መዘጋጀት አለበት፡፡

በጨረታ አከፋፈት ጊዜ ትኩረት የሚሰጣቸው ተግባራት /የቀጠለ/

- የጨረታ አከፋፈት ሂደቱን እስካላወከ እና የቦታ ጥበት እስከሌለ ድረስ በጨረታው አከፋፈት ሂደት ላይ መገኘት የሚፈልግ ማንኛውም የመገናኛ ብዙሐን ድርጅት ወኪል ወይም ሌላ ፍላጎት ያለው ሰው በታዛቢነት መገኘት ይችላል፣
- እስከተቻለ ድረስ የውስጥ ኦዲት ተወካይ ጨረታው ሲከፈት መገኘት አለበት፣
- ማንኛውም በጨረታ መክፈቻ ሥርዓት ላይ ያልተከፈተና ለተጫራቾች ያልተነበበ የመጫረቻ ሠነድ ለቀጣይ ውድድር ሊያገለግል አይችልም፣
- ማናቸውም ተጫራች በጨረታ መክፈቻ ሂደት ወቅት ከጨረታው ውጭ ሊደረግ አይገባም

በጨረታ አከፋፈት ጊዜ ትኩረት የሚሰጣቸው ተግባራት /የቀጠለ/

- የመንግሥት መ/ቤቱ የግዥ ሥራ ክፍል የጨረታውን አከፋፈት ሂደት ቃለ-ጉባዔ መያዝ አለበት፡፡
- ይህም ቃለ-ጉባዔ የተጫራቾቹን ሥም፣
- ያቀረቡትን ዋጋ እና በጨረታው አከፋፈት ሂደት ላይ የተነሡ ሌሎችንም አስፈላጊ ነጥቦች የሚይዝ ይሆናል፡፡
- ቃለ-ጉባዔው እና ተጫራቾች ያቀረቡት ዋናው የመጫረቻ ሰነድ በጨረታ አከፋፈት ሂደቱ ላይ በተገኙት የሚመለከታቸው ባለሙያዎች ይፈረማል፡፡

በጨረታ አከፋፈት ጊዜ ትኩረት የሚሰጣቸው ተግባራት /የቀጠለ/

በአንድ ኢንቨሎፕ እንዲቀርብ የተጠየቀ ጨረታ ከሆነ መ/ቤቶች እያንዳንዱ ዕጩ ተወዳዳሪ ያቀረበውን የመጫረቻ ሠነድ በመክፈት ቀጥሎ የተገለፁትን ነጥቦች ማለትም፤

- የተጫራቹን ስም፣
- ለውሉ ያቀረበውን ዋጋ፣
- የዋጋ ቅናሽ መጠንና ሁኔታውን፣
- የጨረታ ማስከበሪያ ዓይነትን፣ መጠንን እና ማናቸውንም ዕጩ ተወዳዳሪዎች አንጻራዊ ደረጃቸውን ለማወቅ ይረዳቸዋል ተብለው የሚታሰቡ ሌሎች ሁኔታዎችን በንባብ ማሰማት አለባቸው፡፡

በጨረታ አከፋፈት ጊዜ ትኩረት የሚሰጣቸው ተግባራት /የቀጠለ/

ጨረታው በሁለት ኢንቨሎፕ እንዲቀርብ የተጠየቀ ከሆነ

- በጨረታው መክፈቻ ሥነ-ሥርዓት የቴክኒክ ዶክመንቱን የያዘው ኤንቬሎፕ እንዲከፈት ተደርጎ የተጫራቹን ማንነት ጨምሮ በወቅቱ ሊገለጹ የሚችሉ ነጥቦች በንባብ መሰማት አለባቸው፡፡
- የሁሉም ዕጩ ተወዳዳሪዎች የዋጋ ኤንቬሎፕ ሳይከፈት አንድ ላይ በሌላ አንቬሎፕ ማሸግ፤
- በእሽጉ ላይ የጨረታው መለያ ቁጥር ተፅፎበት፣ የዋጋ ኤንቬሎፖች መሆናቸው ተገልጾ እና ጨረታውን የከፈቱት የመ/ቤቱ ባልደረቦች በፖስታዉ ላይ መፈራረም አለባቸዉ፤
- የታሸገው የዋጋ ፖስታ በግዥ ሥራ ክፍል ወይም ኃላፊነት በተሰጠው አካል በጥንቃቄ ተይዞ መቆየት ይኖርበታል፡፡

በጨረታ አከፋፈት ጊዜ ትኩረት የሚሰጣቸው ተግባራት /የቀጠለ/

- የቴክኒክ ግምገማ ተደርጎ ውጤቱ ስልጣን በተሰጠው አካል ከፀደቀ በኋላ ‑ በጨረታው ለተሳተፉ ተጫራቾች በሙሉ በተመሳሳይ ጊዜ በጽሑፍ መገለጽ ይኖርበታል፤
- የቴክኒክ ግምገማውን ላላለፉ ተጫራቾች የሚጻፈው ደብዳቤ በጨረታው የተሸነፉበትን ምክንያትና አቤቱታ ካላቸው ማቅረብ እንደሚችሉ የሚገለጽ መሆን አለበት፡፡
- የቴክኒክ ውጤታቸው ተቀባይነት ላገኘ ተጫራቾች የሚጻፈው ደብዳቤ የዋጋ ኤንቨሎፕ የሚከፈትበትን ዕለት፣ ሰዓት እና ቦታ የሚገልጽ መሆን ይኖርበታል፡፡
- ሁሉም ተጫራቾች በጨረታው የዋጋ ኤንቬሎፕ መክፈቻ ሥነሥርዓት ላይ እንዲገኙ የሚያስችላቸው በቂ ጊዜ ሊሰጣቸው ይገባል፡፡
- አቤቱታ የቀረበ ከሆነ አቤቱታው ውሳኔ እስኪያገኝ ድረስ የዋጋ ኤንቬሎፑ መከፈት የለበትም፡፡

በጨረታ አከፋፈት ጊዜ ትኩረት የሚሰጣቸው ተግባራት /የቀጠለ/

- ለዋጋ ውድድር ያለፉ ተወዳዳሪዎችን የፋይናንስ ኢንቨሎፕ በመክፈት የተጫራቹን ስም፣ ለግዥው ያቀረበውን ዋጋ፣ የዋጋ ቅናሽ ካለው መጠኑን እና ሁኔታውን፣ እንዲሁም ከዋጋ ጋር ቀጥተኛ ግንኙነት ያላቸውን ሌሎች ተመሳሳይ ጉዳዮች ተጫራቾች እንዲያውቁ መደረግ አለበት፡፡

- የቴክኒክ ግምገማው ውጤት እንደታወቀ በቴክኒክ ውድድሩ ተቀባይነት ያላገኙ ዕጩ ተወዳዳሪዎች ያስያዙት የጨረታ ማስከበሪያ ዋስትና እንዲሁም የዋጋ መወዳደሪያቸውን የያዘው ኤንቬሎፕ ሳይከፈት ተመላሽ ይደረግላቸዋል፡፡

- በቴክኒክ ግምገማው ወጤት ላይ አቤቱታ የቀረበ ከሆነ በአቤቱታው ላይ የሚሰጠው የመጨረሻ ውሳኔ እስኪታወቅ ድረስ በቴክኒክ የወደቁት ተጫራቾች የዋጋ ማወዳደሪያ ኤንቨሎፕም ሆነ ያስያዟቸው የጨረታ ዋስትናዎች ተመላሽ አይደረጉም፡፡

የጨረታ ውጤት አገላለጽና የጨረታ አሸናፊን ማሳወቅ

- የጨረታ ውጤትና የጨረታ አሸናፊ አገላለጽ በሁለት ደረጃ የሚፈጸም ተግባር ነው፡፡
- በመጀመሪያው ደረጃ የሚገለጸው የጨረታ ውጤት ሲሆን በጨረታው ተሳታፊ ለሆኑት ተጫራቾች በሙሉ በእኩል ጊዜ በጽሑፍ መግለጽ አለባቸው፡፡
- በማስታወቂያው ላይ የጨረታው አሸናፊ ማን እንደሆነና የጨረታው ተሸናፊዎች የተሸነፉበት ምክንያት ይገለጻል፡፡
- በሚጻፈው ደብዳቤ ላይ በውድደሩ አንደኛ የወጣው ተጫራች ቀርቦ ውል እንዲፈጽም አይገለጽለትም፡፡
- በጨረታው የተሸነፉ ተጫራቾች በውጤቱ ካልተስማሙ ውጤቱ በእጃቸው በገባ በአምስት የስራ ቀናት ውስጥ አቤቱታ ማቅረብ እንደሚችሉ ይገለጻል፡፡
- በሁለተኛ ደረጃ አቤቱታ በተጠቀሰው ጊዜ ውስጥ ካልቀረበ መ/ቤቱ የጨረታውን አሸናፊ ቀርቦ ውል እንዲፈጽም በጽሁፍ ይገልጽለታል፡፡

የጨረታ ውጤት አገላለጽና የጨረታ አሸናፊን ማሳወቅ…የቀጠለ

- በጨረታው አሸናፊ ለሆነው ተጫራች የሚላከው ደብዳቤ በመንግስት መሥሪያ ቤቱ እና በተጫራቹ መካከል እንደውል ሆኖ ሊያገለግል አይችልም፡፡
- ለተጫራቹ ውል እንዲፈርም የሚላክለት ማስታወቂያ የሚከተሉትን ያካተተ መሆን አለበት
  - የመንግስት መ/ቤቱ በተጫራቹ የቀረበውን የመጫረቻ ሐሳብ የተቀበለ መሆኑን፣
  - ውሉ የሚፈጸምበትን ጠቅላላ ዋጋ፣
  - ተጫራቹ ማስያዝ የሚገባውን የውል ማስከበሪያ መጠን እና የማስረከቢያውን የመጨረሻ ቀን፣

ውል መፈረም

- ማናቸውም የመንግሥት መ/ቤት አጠቃላይ የውል ሁኔታዎች እና ስምምነት ላይ የተደረሰባቸውን ልዩ የውል ሁኔታዎች የያዘውን የውል ሠነድ ከአቅራቢው ጋር መፈራረም አለበት፡፡
- የተለየ ሁኔታ ካላጋጠመ በስተቀር አሸናፊው ተጫራች ማሸነፉ ከተገለፀለት ቀን ጀምሮ በ 15 ቀናት ውስጥ ቀርቦ ውሉን መፈረም ይኖርበታል፡፡
- ጨረታውን ያወጣው የመንግስት መስሪያቤት የጨረታውን ወይም የቅሬታውን ውጤት ለተጫራቾች ከገለፀበት ቀን ጀምሮ 7 የሥራ ቀን ከመሙላቱ በፊት የግዥ ውል መፈረም የለበትም፡፡
- ውሉ ሲፈረም ከአቅራቢው ሆነ ከግዥ ፈፃሚው አካል እማኞች ሊኖሩ ይገባል፡፡

ውል መፈረም /የቀጠለ/

- በመንግሥት መ/ቤቱ እና በአቅራቢው መካከል ውል ካልተፈረመ በስተቀር የጨረታው አሸናፊ በመገለፁ ብቻ ውል እንደተፈፀመ አይቆጠርም፡፡
- በአቅራቢው እና በመንግስት መሥሪያ ቤቱ መካከል የሚደረገው ውል የሁለቱን ወገኖች ኃላፊነት በግልፅ ማመልከት አለበት፤
- በውሉ የሚቀርበው እቃ፣ የግንባታ ዘርፍ ስራ ወይም የምክር እና ሌሎች አገልግሎቶች አይነት፣ ጥራት፣ ብዛት፣ የሚቀርብበት ሁኔታ ወይም የማስረከቢያ ጊዜውን፣ የሚከፈለውን አጠቃላይ እና የነጠላ ዋጋ መጠን፣ የአከፋፈል ሁኔታ እና የክፍያ ጊዜውን በግልፅ ማመልከት አለበት፤

ውል መፈረም /የቀጠለ/

- ከሦስተኛ ወገን የሚገኙ አገልግሎቶችን እንደ ትራንስፖርት፤ ኢንሹራንስ፤ ትራንዚት እና የመሳሰሉ ተግባራትን የመከታተል እና የመፈፀም ኃላፊነት የማን እንደሚሆን መጠቀስ ይኖርበታል፣
- በውል አፈፃፀም ወቅት የሚነሱ አለመግባባቶች የሚፈቱበትን አካሄድ፣
- የውጭ አገር ተጫራች ከጠቅላላው የውሉ መጠን ውስጥ በውጭ አገር ገንዘብ እና በብር ሊከፈለው የሚገባው የገንዘብ መጠን ድርሻ ተለይቶ መቀመጥ ይኖርበታል፣

ውል መፈረም /የቀጠለ/

- የውል አካል የሚሆኑ የግዥ ሰነዶች አባሪ መደረግ ይኖርባቸዋል፣
- ለውል አፈጻጸም የተያዘው የውል ማስከበሪያ ሊወረስ የሚችልባቸውን ሁኔታዎች፣
- አቅራቢው በውሉ በተመለከተው የማስረከቢያ ጊዜ ውስጥ አጠናቆ ባያስረክብ ሳዘገየበት ጊዜ የሚወሰደውን እርምጃ፤
- የመንግስት መ/ቤቱ በውል ሰነድ ላይ የሚሰፍሩ ኃላፊነቶችን እና ግዴታዎችን በመ/ቤቱ ደረጃ ሊከናወኑ የማይችሉ ከሆነ ውል መፈረም የለበትም፡፡

ዓለም ዓቀፍ ግዥ

የዓለም ዓቀፍ ግዥ ትርጉም

“ዓለም ዓቀፍ ግዥ ማለት ዕቃዎችን፣ የኮንስትራክሽን ሥራዎችን፡ የምክር አገልግሎቶችን ወይም ሌሎች አገልግሎቶችን እንዳስፈላጊነቱ የተለያዩ የግዢ ዘዴዎችን በመጠቀምና የሀገር ውስጥና የውጭ አቅራቢዎችን በተለያዩ የጥሪ ዘዴዎች ለውድድር ወይም ለድርድር በመጋበዝ የሚደረግ ግዢ ነው፡፡”

የዓለም ዓቀፍ ግዥ ቅድመ ሁኔታዎች

1. የገንዘብ ገደብ/Threshhold/፣

- ለግንባታ ሥራ ግዢ ከብር 150 ሚሊዮን በላይ
- ለዕቃ ግዢ ከብር 50 ሚሊዮን በላይ
- ለምክር አገልግሎት ከብር 7.5 ሚሊዮን በላይ
- ለሌሎች አገልግሎቶች ከብር 21 ሚሊዮን በላይ

የዓለም ዓቀፍ ግዥ ቅድመ ሁኔታዎች /የቀጠለ/

2. የሚገዙት ሥራዎች፣ ዕቃዎች፣ አገልግሎቶች ባህርይ እና የአቅራቢዎች ሁኔታ፣

- የሚገዙት የግንባታ ሥራዎች፣ ዕቃዎች ወይም አገልግሎቶች ሙሉ ለሙሉ ከውጭ ሀገር የሚገኙ ወይም ውስብስብ ሲሆኑና በቂ የአገር ውስጥ አቅራቢዎች አይኖሩም ተብሎ ሲታሰብ፣ ወይም የውጭ ኩባንያዎች በጨረታው ተሳታፊ እንዲሆኑ ካልተደረገ በጨረታው ውጤታማ የሆነ ውድድር ሊኖር እንደማይችል ከታመነ፤

የዓለም ዓቀፍ ግዥ ተሳታፊዎች

- ገዢው የመንግስት አካል፣
- አቅራቢዎች - በተለይ የውጭ፣
- ብሔራዊ ባንክ፣
- የሀገር ውስጥና የውጭ አገር ባንኮች፣
- የኢንሹራንስ ኩባንያዎች፣
- የጭነት መርከብ ድርጅቶች፣
- የገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን፣
- የትራንዚት ሥራ የሚሰሩ ድርጅቶች/ግለሰቦች

የዓለም ዓቀፍ ግዥ ልዩ ባህሪያት

- ✓የጨረታው ማስታወቂያ፣ የጨረታው ሰነድና የውል ሰነዶቹ በዓለም አቀፍ ንግድ መገልገያ ቋንቋ (በእንግሊዝኛ) መዘጋጀታቸው፣
- ✓ ጨረታው በአየር ላይ የሚቆይበት ጊዜ ረዘም ያለ መሆኑ፣
- ✓ በቂ ሥርጭት ባለውና ዓለም አቀፍ ውድድርን በሚጋብዝ ጋዜጣ ላይ የጨረታ ማስታወቂያው መውጣቱ፤
- ✓ ግዢው በአመዛኙ በውጭ ምንዛሪ መፈጸሙ፣

የዓለም ዓቀፍ ግዥ ልዩ ባህሪያት /የቀጠለ/

- ክፍያ የሚፈጸመው ባመዘኙ በሌተር ኦፍ ክሬዲት (L/C) መሆኑ፣
- ዓለም አቀፍ የንግድ ቃሎች (Incoterms) እና ሀረጎች ገዢ ሆነው በውሉ መካተታቸው፣
- ብዙውን ጊዜ በአገር ውስጥ የሚጣሉ ታክሶችና የጉምሩክ ቀረጥ በገዢው መፈጸሙ፣
- ባለድርሻ አካላቱ (Stakeholders) ብዙ መሆናቸው፣

ሌሎች የተፈቀዱ የግዥ ዘዴዎች

1. ውስን ጨረታ (Limited Tender)
2. ሁለት ደረጃ ጨረታ (Two Stage Tendering)
3. የመወዳደሪያ ሀሣብ በመጠየቅ (Request for proposal)
4. በዋጋ ማቅረቢያ (Request for Quotation)
5. ከአንድ አቅራቢ የሚፈፀም ግዥ(Single Source Procurement) ናቸው::

ውስን ጨረታ (Limited Tender)

- በውስን ጨረታ የሚፈጸም ግዥ ከሚከተሉት ምክንያቶች አንዱ መሟላቱ ሲረጋገጥ ሊፈጸም ይችላል፡፡

1.ግዥው ውስብስብ ወይም የተለየ በመሆኑ ከተወሰኑ አቅራቢዎች ብቻ የሚገኝ ሲሆን፣ ይህንን ምክንያት መነሻ በማድረግ ለሚፈጸም ግዥ ተጫራቾች የጨረታ ዋስትና እንዲያስይዙ መጠየቅ ግዴታአይደለም፣

2. በተደጋጋሚ ጨረታ ወጥቶ ምንም ተጫራች ካልቀረበ፣

3. በርካታ የጨረታ ሰነዶችን ለመርመር እና ለመገምገም የሚጠ ይቀው ወጪ እና ጊዜ ከግዢው ዋጋ ጋር የማይመጣጠን ሲሆን

ውስን ጨረታ (Limited Tender)

- በአቅራቢዎች ዝርዝር ውስጥ ከተመዘገቡት ተጫራቾች መካከል የተወሰኑ /ቢያንስ 5 ቱ/ በደብዳቤ ይጋበዛሉ
- ተጫራቾች ፍትሃዊ በሆነ ሁኔታ በጨረታ ተካፋይ እንዲሆኑ መደረግ አለባቸው

ውስን ጨረታ (Limited Tender) /የቀጠለ/

- ከግልጽ ጨረታ ዘዴ የሚለየው ለተጫራቾች በሚደረግ **ጥሪና በጨረታ አከፋፈት** ነው፣
- ለጨረታ ሰነድ የሚፈቀደው ጊዜ በግዢ መመሪያው ከተፈቀደው ጊዜ ማነስ የለበትም፣
- ሆኖም ደብዳቤ የተሰጣቸው አቅራቢዎች በሙሉ የመወዳደሪያ ሰነዳቸውን ካቀረቡ ጨረታው ሊከፈት ይችላል፡፡

ውስን ጨረታ (Limited Tender) /የቀጠለ/

ሌሎች በመመሪያው የተገለጹት ሁኔታዎች እንደተጠበቁ ሆነው ከሚከተሉት የገንዘብ መጠን የማይበልጡ ግዥዎችን በውስን የጨረታ ዘዴ መፈፀም ይቻላል፡፡

ለግንባታ ሥራ ግዥ....................እስከ ብር 6.000.000.00

ለዕቃ ግዥ.................................እስከ ብር 1.500.000.00

ለምክር አገልግሎት ግዥ.............እስከ ብር 900.000.00

ለአገልግሎት ግዥ.......................እስከ ብር 1.200.000.00

የመወዳደሪያ ሀሣብ በመጠየቅ የሚፈፀም ግዥ (Request for Proposal)

ይህ የግዥ ዘዴ ጥቅም ላይ የሚውለው፣

- ግዥው ሙሉ በሙሉ የምክር አገልግሎት ሲሆን ወይም ከውሉ ጠቅላላ ዋጋ የምክር አገልግሎቱ ዋጋ ከ50 በመቶ በላይ ሲሆን ይህ የግዥ ዘዴ ሥራ ላይ ይውላል፣
- የተዘጋጀውን የፍላጎት መግለጫ (ቢ.ጋር) እናሟላለን የሚሉ በውድድሩ ለመሳተፍ ፍላጎት ያላቸው አማካሪዎች ሀሣባቸውን እንዲገልጹ በመጀመሪያ በግልጽ ጨረታ ጥሪ ይጋበዛሉ (ከብር 900,000 በላይ ሲሆን) ፣
- በውድድሩ ለመሳተፍ ፍላጎታቸውን ከገለጹት አማካሪዎች መካከል ያቀረቡት የብቃት ማረጋገጫ መግለጫ ተገምግሞ ከፍተኛ ነጥብ ያገኙት ተለይተው የተወሰኑ (ከ3 እስከ 7) እንዲወዳደሩ ይጋበዛሉ፡፡

የሁለት ደረጃ ጨረታ (Two Stage Tender)

ይህ የግዥ ዘዴ ጥቅም ላይ የሚውለው፣

- ግዥው በባህሪው ውስብስብ በመሆኑ ግዥ ፈጻሚው አካል የተሟላ ስፔሲፊኬሽን የማዘጋጀት አቅም ሳይኖረው ሲቀር፤
- የምርምር፣ የሙከራ፣ የጥናት እና የልማት ሥራዎችን ለማከናወን የሚያስችል ውል መፈፀም ሲፈለግ፤

የሁለት ደረጃ ጨረታ (Two Stage Tender) /የቀጠለ/

- የመጀመሪያው ደረጃ ስፔሲፊኬሽን፣ የመወዳደሪያ ነጥቦችን እና የተሟላ የጨረታ ሰነድ ለማዘጋጀት የሚረዱ ሀሳቦችንና መረጃዎችን እንዲሰጡ አቅራቢዎች መጋበዝ
- በዚህ ደረጃ ዋጋን ያልጨመረ የመወዳደሪያ ሰነድ ይቀርባል
- ሁለተኛው ደረጃ ግዥ ፈፃሚው አካል ያገኘውን መረጃ በመጠቀም አስተካክሎ ያዘጋጀውን የጨረታ ሠነድ መሠረት በማድረግ አቅራቢዎች ለዉድድር ተጋብዘው አሸናፊዉ ይመረጣል፡
- ተጫራቾች በተሻሻለው የፍላጎት መግለጫ ሰነድ መሰረት የቴክኒክና የፋይናንሰ መወዳደሪያ ሀሳባቸውን ያቀርባሉ

የዋጋ ማቅረቢያ (Request for Quotation)

ይህ የግዥ ዘዴ ጥቅም ላይ የሚውለው፣

- የመንግስት መ/ቤቶች አስቀድመው ማቀድ እስከቻሉ ድረስ ግዥን በግልፅ ጨረታ የግዥ ዘዴ መፈፀም አለባቸው:: ሆኖም ሊታቀዱ ያልቻሉና ወዲያውኑ ጥቅም ላይ የሚውሉ ወይም በጅምላ ሊገዙ ያልቻሉ በዋጋ ማቅረቢያ የግዥ ዘዴ መፈፀም ይችላሉ::
- ከሚከተሉት የገንዘብ መጠኖች የማይበልጡ በዋጋ ማቅረቢያ የሚፈፀሙ ግዥዎችን ለግዥ አፅዳቂ ኮሚቴ ማቅረብ ሳያስፈልግ በመ/ቤቱ የበላይ ኃላፊ ወይም እርሳቸው በሚሰጡት ውክልና መሠረት እንዲፀድቁ በማድረግ ግዥ መፈፀም ይቻላል::
- ለግንባታ ሥራ ግዥ....................እስከ ብር 500,000.00
- ለዕቃ ግዥ.................................እስከ ብር 200,000.00
- ለምክር አገልግሎት ግዥ............እስከ ብር 120,000.00
- ለአገልግሎት ግዥ.......................እስከ ብር 150,000.00

የዋጋ ማቅረቢያ (Request for Quotation)

- ተሳ□□ የሚሆኑ አቅራቢዎች ከአቅራቢ □ር□ር □ ስዓ □ሚመረ□ ሆኖ □ስከተቻለ ድረስ ቁጥራቸዉ ከሦስት ካላነሱ አቅራቢዎች ፕሮፎርማ በመሰብሰብ ግዥ ይፈጸማል፣
- ወዲያውኑ በሥራ ላይ ለመዋል የሚያስፈልጉ ለገበያ የተዘጋጁ ወይም የታወቀ ገበያና ዝቅተኛ መጠን ያላቸው ግዥዎች ሲሆኑ፣
- በአቅራቢዎች ዝርዝር ውስጥ የተመዘገቡ አቅራቢዎች እኩል ዕድል ማግኘት ይጠበቅባቸዋል፣
- ግዥዎችን ሆን ብሎ በመከፋፈል በቁጥቁጥ በዚህ የግዥ ዘዴ መፈፀም የተከለከለ ነው፣

ከአንድ አቅራቢ የሚፈፀም ግዥ (Single Source Procurement)

ይህ የግዥ ዘዴ ያለውድድር እና ዋጋን ጨምሮ ድርድር በማድረግ ግዥ ለመፈጸም የሚያስችል የግዥ ዘዴ ሲሆን ውድድርን ለማስቀረት መጠቀም አይገባም

- ይህን የግዥ ዘዴ መጠቀም የሚገባን፣

✓ ዕቃው ወይም አገልግሎቱ ከአንድ የተለየ አቅራቢ ብቻ የሚገኝ ሲሆን /ያለገደብ/

✓ ግዥው በጣም አስቸኳይ ከመሆኑ የተነሳ ካልተፈጸመ በመ/ቤቱ ሥራ አፈጻጸም ላይ ከባድ ችግር የሚፈጥርና ጉዳት የሚያስከትል በመሆኑ በመ/ቤቱ የበላይ ኃላፊ ሲወሰን /ያለገደብ/

ከአንድ አቅራቢ የሚፈፀም ግዥ (Single Source Procurement)/የቀጠለ/

- ቀደም ሲል በተካሄደ የጨረታ ውድድር አሸናፊ ከነበረ ተጫራች ላይ የቀድሞው ግዢ ውል ጸንቶ በሚቆይበት ጊዜ ወስጥ ወይም ውሉ ከተጠቀቀበት ቀን አንስቶ በሚቀጥሉት 6 ወራት ውስጥ ተመሳሳይ ዕቃ ወይም አገልግሎት በተመሳሳይ ዋጋ ተጨማሪ አድርጎ መግዛትሲፈለግ፣/በገደብ የዋጋውን 25 በመቶ/
- ከመጀመሪያው አቅራቢ ለተገጣጣሚዎች ተጨማሪ መለዋወጫዎች ለመግዛት ሲፈለግ፣ ከሌላ አቅራቢ ቢገዛ መሳሪያው ወይም አገልግሎቱ መ/ቤቱ ከሚጠ ቀምበት ጋር ማይጣጣም ሆኖ በመገኘቱ ከመጀመሪያው አቅራቢ ግዢ ለመፈጸም ሲፈለግ /ያለገደብ/

ከአንድ አቅራቢ የሚፈፀም ግዥ (Single Source Procurement) /የቀጠለ/

- በመጀመሪያው ውል ውስጥ ያልተካተቱ ነገር ግን ከመጀመሪያው ውል መነጠል የማይቻል ተጨማሪ የግንባታ ስራዎች ማሰራት አስፈላጊ ሲሆን፣ / በገደብ የዋጋውን 30 በመቶ /
- የመጀመሪያው የምክር አገልግሎት ውል አጥጋቢ በሆነ ሁኔታ በመጠ ናቀቁ ውሉ እንዲራዘም ማድረግ ቁጠባንና ቅልጥፍናን የሚያስገኝ ከሆነ /በገደብ የዋጋውን 25 በመቶ/
- ለአጭር ጊዜ የሚቆይና ለግዢ ፈጻሚው አካል ልዩ ጥቅም የሚያስገኝ ሲሆን /ያለ ገደብ/ ይህ ተፈጻሚ የሚሆነው በመደበኛ አቅራቢነት ያልተሰማሩ ድርጅቶች ለሚሸጡዋቸው ዕቃዎች ነው::
- የመ/ቤቱን የተለየ ፍላጎት ለማሟለት ከገበያ የለቀማ ግዥ መፈጸም /ያለገደብ/
- ➢ ጥቃቅን ግዥዎች በገደብ ብር 5000=75000

የሁለተኛ ቀን ገለፃ

የፍላጎት መግለጫ አዘገጃጀት

- የቴክኒክ ፍላጎት መግለጫ ማለት የመንግስት መ/ቤቱ ሊገዛ የፈለገውን የግንባታ ስራ ወይም ዕቃ ወይም አገልግሎት ወይም ሌሎች አገልግሎቶች ዓይነት፣ ባህሪ፣ ጠቀሜታ፣ እና ጥራት ለአቅራቢዎች የሚገልጽበት መንገድ ነው፡፡
- የመንግስት መ/ቤቱ በአዋጁ አንቀጽ 29 መሠረት ስለሚገዛው ግዥ ገላጭ የሆነ ዝርዝር የቴክኒክ ፍላጎት መግለጫ ማዘጋጀት አለበት፡፡
- የሚዘጋጀው የቴክኒክ ፍላጎት መግለጫ እንደግዥው ዓይነት የአቅርቦቱን ጠቀሜታ ወይም አሠራሩን ወይም የቴክኒክ ወይም የዲዛይን ባህርዩን መሠረት የሚያደርግና ውድድርን የማይገድብ መሆን ያለበት ሲሆን የጨረታ ሰነዱና የውሉ አንድ ክፍል በመሆን ያገለግላል፡፡

የቴክኒክ ፍላጎት መግለጫ ይዘት

የፍላጎት መግለጫው እንደግዥው ዓይነት በተለያየ መንገድ የሚዘጋጅ ቢሆንም፣ እንደአጠቃላይ መርህ ቢያንስ የሚከተሉትን መሠረታዊ ነጥቦች የሚገልጽ መሆን አለበት፡፡

- ለመግዛት የተፈለገው እቃ ስያሜ ወይም መግለጫ፣
- ለመግዛት የሚፈለገው እቃ ጥራት፣
- የአፈፃፀም ደረጃዎች መለኪያዎች፣
- የደህንነት መለኪያዎች፣
- የእቃው አስተሻሸግ እና የመለያ ምልክቱ፣
- የእቃው የአመራረት ሂደት፣
- የሚገዛው ዕቃ ወይም መሣሪያ ማሟላት የሚገባውን የጥራት ደረጃ ማሟላቱን ለማረጋገጥ ፍተሻ የሚካሄድበትን ሁኔታ፣

የቴክኒክ ፍላጎት… የቀጠለ

- ☞ ለዕቃ (Specfication)
- ☞ ለግንባታ ሥራ (Bill of Quantity)
- ☞ ለምክር አገልግሎት (TOR)

የተሟላ እጥር ምጥን ያለ እና ግልጽ መሆን አለበት፣

የቴክኒክ ፍላጎት… የቀጠለ

- የኢትዮጵያ ደረጃዎች ኤጀንሲ የሚያወጣቸውን ደረጃዎች በዝርዝሩ ውስጥ ማካተት ያስፈልጋል
- የአህጉራዊ ወይም የዓለም አቀፍ ድርጅቶችም ደረጃዎች ተፈጻሚ ሊሆኑ ይችላሉ
- ዝርዝር ማዘጋጀት ካልተቻለ ግዢ ፈጻሚው ናሙና ማዘጋጀት አለበት ወይም ናሙና መቅረብ እንዳለበት አቅራቢውን ማሳወቅ አለበት
- ተጫራቾች ናሙና ማቅረብ ካልቻሉ ስለናሙናው ያላቸውን መረጃ ማቅረብ ይችላሉ

የቴክኒክ ፍላጎት መግለጫ ዝርዝሮች አስፈላጊነት

ከመሰረ቞ □□ዴ መርሆች አንፃር የፍላጎት መግለጫ □ር□ር የሚከተሉት □ላማዎች አሉት፣

- ተጼውΟ ሊቶ□ ጸሰበውን ዕቃ፣ የግንባታ□ስራ፣ አገልግሎት ወጁም ክንዋኔ (የአፈጻጸም) ብቃት በትክክልና በ□ል□ ጁወስናል
- ውድድርን ሊያበረታታ በሚችል ሁኔታ□መዘጋጀት ጁኖርበ኿
- ተጼውΟ ጨረታውን በተጨባጭና በግልጽነት እንዲያወዳድርና እንዲገመግም ያስችለዋል

የቴክኒክ ፍላጎት ዝርዝር ዓይነቶች

1. **ስራው (Functional)**
   - ክቃዉ ለምን ዓቅም (አገልግሎት) ጁዉላ
   - በአቅራቢዉና በቶጼዉ የሚታወቅ ገላጭ ስያሜ
2. **ዕቃው የሚያከናወነው ተግባር (Performance)**

- ክቃ□ መስራት የሚችለዉ ምን መሆን አለበት
- በቁጥር ሊለካ የሚችል የክንዋኔ (አፈጻጸም) መለኪያ መግለጫ

3. **የቴክኒክ (Technical)**
   - □የንዳንዱ ነገር ቴክኒካዊና ፊ□ካላዊ ባህሪያት መ□ለ□
   - ሊመረመር ወይም ሊሞከር (ሊ□ተሽ) □ሚቶባዉ የዕቃው ዉስ□ዊ □አሎች ጸካተተ መሆን ይኖርበታል፤

መደበኛ የጨረታ ሰነድ ይዘትና አጠቃቀም

መደበኛ የጨረታ ሠነድ (Standard Bidding Documents)

ጥቅም

- ☞ የጨረታ ሠነድ ዝግጅትን ፈጣንና ቀላል ያደርጋል
- ☞ የጨረታ ሠነዶችን ለማዕደቅ ይወስድ የነበረውን ረጅም ጊዜ ያሳጥራል
- ☞ ተጫራቾች የግዥ ፈጻሚውን ፍላጎት በቀላሉ በመረዳት የመጫረቻ ሠነድ (Offer) ማዘጋጀት ላይ በቂ ትኩረት እንዲሰጡ ያግዛል

የጨረታ ሠነድ

ዘጠኝ ክፍሎች ያሉት ሲሆን እነርሱም፡-

- የተጫራቾች መመሪያ
- የጨረታ ዝርዝር መረጃ ሠንጠረዥ
- የግምገማና የብቃት መሥፈርቶች
- የጨረታ ቅጾች
- ብቁ ሀገሮች
- የፍላጎት መግለጫ
- አጠቃላይ የውል ሁኔታዎች
- ልዩ የውል ሁኔታዎች
- የውል ሁኔታዎችና ቅጾች /የቀጠለ/

ምዕራፍ አንድ የጨረታ ሰነ ስርዓት

1. የተጫራጮች መመሪያ

ይህ ክፍል ተጫራቹ የመጫረቻ ሰነዳቸውን እንዲያዘጋጁ የሚጠቅሙ መረጃዎችን ይሰጣል፡፡

የማይቀየር ድንጋጌ ነው (Use with out Modification)

☞ስድስት ክፍሎች አሉት

ሀ. ጠቅላላ

- የተፈጻሚነት ወሰን
- የገንዘብ ምንጭ
- አጭበርባሪነትና ሙስና
- ብቁ ተጫራቾች
- ብቁ ዕቃዎችና ተያያዥ አገልግሎቶች

የተጫራቾች መመሪያ /የቀጠለ/

ለ. የጨረታ ሠነድ ማውጫ

- ⇨የጨረታው ሠነድ ክፍሎች
- ⇨የጨረታ ሠነዶች ማብራሪያ
- ⇨ማሻሻያ ስለማድረግ

ሐ.የጨረታ ዝግጅት

- ⇨የጨረታ ዋጋ
- ⇨የጨረታ ቋንቋ
- ⇨ጨረታውን የያዙ ሠነዶች
- ⇨ የጨረታ ማስረከቢያ ሠነድ እና የዋጋ ሠንጠረዥ
- ⇨አማራጭ ጨረታዎች

የተጫራቾች መመሪያ /የቀጠለ/

- ⇨የጨረታ ዋጋ ቅናሽ
- ⇨ብቁነት የሚየረጋግጡ ሁኔታዎች
- ⇨ጨረታው ጸንቶ የሚቆይበት ጊዜ
- ⇨የጨረታ ዋስትና
- ⇨የጨረታ ቅጾችና አፈራርመ

መ. የጨረታ ሠነድ አቀራረብና አከፋፈት

- ⇨የጨረታ ሠነድ አስተሻሸግ
- ⇨የማስረከቢያ ቀነ - ገደብ
- ⇨የዘገዬ ጨረታ

የተጫራቾች መመሪያ /የቀጠለ/

- ⇨ ከጨረታ መውጣት፣ የጨረታ ሠነዶችን መተካትና ማሻሻል
- ⇨ የጨረታ አከፋፈት

ሠ.ጨረታዎችን መገምገምና ማወዳደር

- ⇨ ምሥጠራዊነት
- ⇨ ማብራሪያ ስለመጠየቅ
- ⇨ ያለመጣጣሞች፣ ብቁነትና ግድፈቶች
- ⇨ ጨረታን ስለመገምገም

የተጫራቾች መመሪያ /የቀጠለ/

- ⇨ የተጫራቾች ድህረ ብቃት
- ⇨ ጨረታውን የመሠረዝ መብት

ረ. የውል አሰጣጥ

- ⇨ውል በሚሠጥበት ወቅት የግዥውን መጠን መለወጥ
- ⇨አሸናፊነትን ማሳወቅ
- ⇨የውል ማስከበሪያ ዋስትና

2. የጨረታ ዝርዝር መረጃ ሠንጠረዥ

- ለተጫራቾች የሚጠቅም መረጃ የያዘ ክፍል ነው፣
- በተጫራቾች መመሪያ ላይ የበላይነት አለው፣

3. የግምገማና የብቃት መሥፈርቶች

☞ ተጫራቹ ተፈላጊው ብቃት ያለው መሆኑን ለመወሰን፣

⇨የመገምገሚያ ዘዴና መሥፈርት የሚገለጽበት ክፍል ነው፡፡

በዚህ ክፍል ከተገለጹት ውጭ ሌሎች ማናቸውም የመገምገሚያ ነጥቦች፣ ዘዴዎች እና መስፈርቶችን ጥቅም ላይ ማዋል አይገባም፡፡

4. የጨረታ ቅጾች

- በተጫራቾች መሞላት ያለበትን መረጃ የያዘ ክፍል ነው። ቅፃቹም፡-
  - ✓ የጨረታ ማቅረቢያ ሰነድ
  - ✓ የዕቃዎችና ተያያዥ አገልግሎቶች የዋጋ ማቅረቢያ ሰነድ
  - ✓ የጨረታ ዋስትና
  - ✓ አምራቹ ስለሰጠው ስልጣን ማካተት ይቻላል።

5. ብቁ ሀገሮች(Eligible Countries)

- ⇨ የኢትዮጵያ መንግስት በሕግ ከዚያ አገር ጋር የንግድ ግንኙነት እንዳይደረግ ሲከለከል፤
- ⇨ በተባበሩት መንግስታት ከሀገሩ ጋር ማንኛውንም ዕቃ ማስመጣትና ለዚሁ ሀገር ግለሰብ ወይም ድርጅት ክፍያ እንዳይፈጸም የተከለከለ ከሆነ፤

ምዕራፍ ሁለት

6. የፍላጎት መግለጫ

⇨ለዕቃ (Specfication)

⇨ለግንባታ ሥራ (Bill of Quantity)

⇨ለምክር አገልግሎት (TOR)

☞የተሟላ እጥር ምጥን ያለ እና ግልጽ መሆን አለበት፤

☞ከፍተኛ የአፈጻጸም ችግር ያለበት ክፍል ነው፤

የውል ሁኔታዎችና ቅጾች

7. **አጠቃላይ የውል ሁኔታዎች** General Condition of Contract

እነሱም፤

- ⇨ የቃላት ፍችዎች
- ⇨ ሙስና እና ማጭበርበር ቢኖር
- ⇨ ያለመግባባቶች ስለሚፈቱበት ሁኔታ
- ⇨ የአከፋፈል ሁኔታ
- ⇨ የውል ዋጋ /ማስተካከያ/
- ⇨ ግብርና ቀረጦች

አጠቃላይ የውል ሁኔታዎች /የቀጠለ/

- መረጃን በሚስጥር መጠበቅ
- የሚቀርቡት ዕቃዎች/ አገልግሎቶች ደረጃዎች
- ገዥው ሕግ
- የገዥ ኃላፊነት
- የአቅራቢው ኃላፊነት
- እሽጎችና ሠነዶች
- ዋስትና
- ምርመራና ሙከራዎች
- ከአቅም በላይ የሆነ ችግር
- የውል ማቋረጥ
- ኃላፊነትን ለሌላ ማስተላለፍ

የውል ሁኔታዎችና ቅጾች /የቀጠለ/

8. ልዩ የውል ሁኔታዎች **Special Condition of contract**

- ☞ ልዩ የውል ሁኔታ የአጠቃላይ የውል ሁኔታ ተጨማሪ ነው
- ☞ በአጠቃላይ ውል ሁኔታ ላይ የበላይነት አለው

የውል ሁኔታዎችና ቅጾች /የቀጠለ/

ሐ. የውል ቅጾች

- ⇨ የስምምነት
- ⇨ የባንክ ዋስትና
- ⇨ የቅድሚያ ክፍያ

የጨረታ ግምገማ

የጨረታ ግምገማ

- የጨረታ ግምገማ ማለት በጨረታ ሰነዱ ላይ በተቀመጡ ስፔሲፊኬሽኖች፣ መስፍርቶችና ሁኔታዎች ላይ ተመስርቶ በተጫራቾች የቀረቡ የመጫረቻ ሰነዶችን የመገምገምና ለመ/ቤቱ በቴክኒክና በኢኮኖሚ የተሻለውን የመጫረቻ ሰነድ የመምረጥ ሂደት ነው::

- በጨረታ ሰነዱ ያልተመለከተ የማወዳደሪያ መስፈርት በግምገማ ወቅት ጥቅም ላይ ሊውል አይችልም::

የጨረታ ግምገማ ሂደቶች

የመጀመሪያ ደረጃ ግምገማ

ፊ ረታዉ□ ተሟልቶ □ቀረበ መሆኑን ለማረፉቶዋ □ሚ□ረቶዉን □መጹመሪጸ □ረጃ □ም ቶማ (Preliminary evaluation) ሂደት ማለፍ አለበት፤

□ላማው ከቀረቡት ጨረታዎች መካከል □ሚከተሉትን ለመለየት ነው፡

- ጸልተሟላ
- ጸልተ□ረመ
- ሕጋዊ ያልሆነ
- በበቂ ሁኔ□□ፊ ረ□ሰነዱ ለሚጠይቃቸው መስፈርቶች ምላሽ ጸልሰ□
- በፊ ረ□ሰነዱ ከተጠየቀው በ□ቶ □ተለ□ ከሆነ
- እንደዚህ ያሉ የመወዳደሪያ ሰነዶች ውትቅ ጁ□ረፉሉ ለ□ር□ር ቴክኒክ ግምገማ አጁቀርቡም፤

በፊረ□ ሰነዱ ከተጠየቀው መሰረ□ ልዩነት ያለው ጨረታ (Major Deviation)

- በበቂ ሁኔ□ በፊ ረ□ ሰነዱ ውስዓ የተገለጹትን የግንባ□ ስራዎችና አገልግሎቶች ወጄም አቅርቦቶች ወሰን፣ጥራት ወጄም ክንዋኔ (አፈጻጸም) ጄ□ቴል፤

- ከጨረ□ ሰነዱ፣ከግዥ □□ሚው አካል መብቶች ወጄም ከተጫራቾች □ጸ□ ተቃራኒ በሆነ ሁኔ□ □ውሉን ውጤት ጄወስናል (ጄቶቲባል)፤
- ኧንዲስተከከል ከተደረገ በበቂ ሁኔ□□ተሚላ ፊ ረ□ ጸቀረቡ የሌሎች ተጫራቾችን የተወቴቴሪነት አቋም ኢፍትሐዊ በሆነ ሁኔ□ የሚጎዳ ሲሆን፤
- ስለ□ህ የቀረበው ተጫራች ውድቅ ይደረጋል

  ለምሳሌ፡- አነስተኛውን ተፈላጊ የቴክኒክ መስፈርት አለማሟላት

ጥቃቅን ልዩነቶች (Minor Deviations)

ከጨረ□ ሰነዱ ፉር ጸሉ ልዩነቶች

- በፊ ረ□ሰነዱ ላጁ ከሰፈረው የአቅርቦት ጥራት ብዙም የማይርቅ በመሆኑ ጥራቱ ላይ እምብዛም ተፅዕኖ አያሳድርም ተብሎ የሚታሰብ ከሆነ፤
- እንዲስተካከሉ ቢደረግ የሌሎች ተጫራቾችን የተወዳዳሪነት መብት የማይጋፋ፤
- በማንኛውም □ውል ውጤት ላጁ □□ዬ □□ሚውን አካል መብቶች ወጁም የተጫራቾችን □ጺ□ አይወስኑም (አይገድቡም)

ስለ□ህ በአጠቃላይ ለፊ ረ□ መሰረ□ ምክንያት አይሆንም

በአጠቃላይ በልዩነቶች (deviations) ላጁ

- ጨረታውን የሚገመግመው ኮሚቴ ልዩነቱ ቀላል (አነስተኛ) ነው፡ ብሎ ካመነ ተጫራቹ ወደ □ር□ር □ምቶማ ሊተላለፍ ይችላል፤
- ነገር ግን ልዩነቱ መሰረ□ዊ ከሆነ ፊ ረ□ው፡ በበቂ ሁኔ□ተሟልቶ ባለመቅረቡ ውድቅ መሆን አለበት፤
- በበቂ ሁኔ□ ተሟልቶ የቀረበ ፊ ረ□ መሰረ□ ዊ ወሳኝ በሆኑ ድንጋጌች ላጁ ልዩነት ሳይኖረው በፊ ረ□ ሰነዱ ላጁ ከተገለጹት ሁኔ□ዎች □ና □ር□ሮች ፉር ጁ□□ማል፤
- ተጫራቾች መሰረ□ ዊ የሆኑ ልዩነቶችን ሊጸስተካ□ሉ አይችሉም

የጨረታ ግምገማ ሂደቶች ... የቀጠለ

የቴክኒክ ግምገማ

- የፋይናንስ አቅም
- የሰው ኃይል
- የቴክኒክ መስፈርቶች
- ውዘተ....

የጨረታ ግምገማ ሂደቶች

ድህረ ብቃት ግምገማ

- ለግንባታ ሥራ እና ለአገልግሎት ግዥ የተለመደ የግምገማ ሂደት ነው፣
- ድህረ ብቃት መስፈርቶች በጨረታ ሰነድ ላይ መገለፅ ይኖርባቸዋል፣
- እንደ ድህረ ብቃት ግምገማው አካል ሆኖ በጨረታው ውስጥ የተካተቱትን መረጃዎች ለማረጋገጥ የጨረታው ገምጋሚ የተጫራቹን የስራ ቦታ መጎብኘት ይችላል፣
- በጉብኝቱ ጊዜ ጨረታውን ወይም ግምገማውን በተመለከተ ከተጫራቹ ጋር ምንም ዓይነት ውይይት መደረግ የለበትም

የጨረታ ግምገማ ዓይነቶች

- መ/ቤቱ አሸናፊውን ተጫራች ለመለየት ከሚከተሉት የግምገማ ስርዓቶች በአንዱ ሊጠቀም ይችላል፡፡
  - (Compliance with the specification) - በጨረታ ሰነዱ ላይ ያሰፈረውን ስፔሲፊኬሽን ካሟሉት መካከል ዝቅተኛውን ዋጋ የሰጠ ውን ተጫራች በአሸናፊነት መምረጥ
  - Merit Point Evaluation System- በቴክኒክና በዋጋ መወዳደሪያ ድምር ውጤ

ጨረታዎችን ውድቅ ማድረግ/መሰረዝ

ቅትመ ሁኔ□ች

- የግዥ አላ□ቱ ከቀረ ወይም ከተለወ□
- በጹቱ በቂ ካልሆነ
- □ተሻለ አማራ□ ከተገኘ
- በሁኔታች ላይ መሰረ□ዊ ለዉዓ ካለ
- በቂ/የተሟላ ጨረታ ካልቀረበ
- የሙስና ወይም የማጭበርበር ድርጊት ለመፈጸሙ ማስረጃ ከተገኘ፤

የአንድ አቅራቢ □ምቶማ (Evaluation of Sole Source)

ከሌላ ፈ ረታች ፉር ማወቴ□ር ባይቻልም ሌሎች ማረፉቶ□ ች ሊኖሩ ይችላሉ

- ፈ ረ□ው በተቶለ□ው ሁኔታ የቴክኒክ መስ□ርቶችን በሙሉ ጸሟላል?
- ተጫራቹ የዓለም አቀፉን የንግድ ሁኔታዎች (Commercial terms) እና □□ዬ □□ሚውን አካል ፍላጐቶች ተቀብሏል?
- የቀረበው ዋጋ ከቀደምት ግዥዎች ዋጋ አንፃር ሲታይ ምን ይመስላል?
- የወጪ ትንተና ለማካሄድ ሙሉ □ወጪዝርዝር (Cost breakdown) ሊ□□ቅ ይችላል?
- የዋጋና የሁኔታዎች ትርትር ጁ□ቀቴል

ፌ ረታው ፀንቶ የሚቆይበትን ጊ□ ማራ□ም

- □ፌ ረዉ ግምገማ ውጤት መጁመሪጸ በተገለፀው ፌ ረታ ፀንቶ በሚቆይበት ቷ□ ዉስዓ ካልተጠናቀቀ ፌ ረዉ ጸንቶ □ሚቆይበት ቷ□ ፲ንዲራ□ም ስምምነታቸዉን እንዲሰጡ ግዥ ፈፃሚው ተጫራቾችን መጠየቅ ይችላል፡፡
- □□ዴ □ኣሉ ፌ ረታ ፀንቶ □ሚቆይበትን ቷ□ □ሚያመለክት መ□ቀባ መረጃ መያዝ አለበት
- ፌ ረታዉ ፀንቶ □ሚቆይበት ቷ□ ከማለፉ ከሁለት ሳምንት በፊት □ማራ□ሚጸዉ ሂደት መጁመር አለበት
- ፌ ረታ ፀንቶ □ሚቆይበት ቷ□ ማራዘሚያ ተለይቶ ከታወቀ በኋላ ዓጸቄዉ ለሁሉም ተጫራቾች ጁላካል

ፊ ረቻው ፀንቶ □ሚቆይበትን ቲ□ ማራ□ም

- □ማራ□ሚጸው ዓጸቄ ምላሽ □ሚሰጥበትን ቀን መ□ለ□ አለበት
- በቲ□ው ምላሽ አለመስጠት □ፊ ረ□ን መሰረ□ ያስከትላል
- ተጫራቾች □ፊ ረ□ ማስከበሪያቸው ሳይወረስባቸው ወጁም ሌላ ዓይነት ቅ□ት ሳጁ□ልባቸው □ፊ ረ□ ማራ□ሚጸ ቲ□ውን ውድቅ ሊያደርጉ እ□ ከጨረ□ ሊወ□ ይችላሉ
- በማራ□ሚጸው ጥያቄ □ተስማሙ ተጫራቾች □ፊ ረ□ ማስከበሪያቸው ፀንቶ የሚቆይበትን ጊዜ በተጠየቀው መሠረት ማራ□ም ጁኖርባቸዋል
- ማራዘሚያውን የተቀበሉ ተጫራቾች ጨረታዎች ብቻ ወደ ሚቀጥለው የግምገማ ሂደት ያልፋሉ

ሁሉንም ጨረ□ዎች ውትቅ ማትረ□/መሰረ□

□□ዴ ሂደት ሊሰረ□ ወጅም ፊ ረታች ውትቅ ሊደረጉ የሚችሉት በሚከተሉት ሁኔ□ች ነው

- የግዥ አላ□ቱ ከቀረ ወይም ከተለወ□
- በጹቱ በቂ ከልሆነ
- በሁኔታች ላይ መሰረ□ዊ ለውዓ ካለ
- በቂ/የተሟላ ጨረታ ካልቀረበ
- የሙስና ወይም የማጭበርበር ድርጊት ለመፈጸሙ ማስረጃ ከተገኘ፤

ፌረታዎች ዉትቅ ማትረ□/መስረ□ … □ቃ□ለ

- የአጽዳቂ ኮሚቴዉ ፌረታው □ሚሰረዝበትን ምክንያት በቃለ ጉባኤዉ መመ□ቶብ ይኖርበ□
- ሁሉም ተጫራቾች የጨረታው ውጤት ሊነገራቸዉ ጁቶባል

ፈረታዎች ውትቅ ማትረ□/መሰረ□ ... □ቀ□ለ

አጽዳቂ ኮሚቴዉ ፈረታው የተሰረዘበትን ምክንያት እና ቀጣይ እርምጃችን በሚመለከት አስተያየት መስጠት ይኖርበ□

ይህም የሚከተሉትን ሊያካትት ይችላል

- ትፉሜ ፈረ□ ማውጫ□ት
- ሌላ የፍላጐት መግለጫ ዝርዝር አዘጋጅቶ ድጋሚ ጨረታ ማውጣት
- ሌላ በጀት በማዘጋጀት ድጋሚ ጨረታ ማውጣት

የግምቶማ ሪፖርት

የግምቶማ ሪፖርት ለአንድ ግልጽ ግዬ አፈፃፀም ሂደት አስፈላጊ ነገር ነው፡፡ ሪፖርቱ የሚከተሉትን ይይዛል፡-

- የቀረቡና የተከፈቱ ጨረታዎወች መረጃ
- የቅድመ ምርመራናነ የቴክኒክ ግምገማ ዉወጤተቶችን
- ጨረታዎች ውድቅ የሆኑበትን ምክንያት
- መሰረታዊ ያልሆኑ ልዩነቶች ዝርዝር
- የእያንዳንዱ ጨረታ ዋጋ
- የጨረታዎች ደረጃ
- በግምገማው የቴክኒክ መስፈርቱን አሟልቶ ዝቅተኛ ዋጋ ያቀረበው ጨረታ መግለጫ
- ብሁኔታ ላይ የተመሰረቱ ቅናሾች (discounts) ማጠቃለያ
- የድህረ ብቃት ምርመራ ውጤቶች
- የጨረታውን አሸናፊ የሚመለከት የውሳኔ አስተያየት
- እንደ አግባብነታቸው ሌሎች አስተያየቶች

የግምቶማ ሪፖርት

- ከቴክኒክ ኮሚቴው የግምቶማ ሪፖርት እና የውሳኔ አስተያየት እንዲጸትቁ ለአጽዳቂ ኮሚቴው መቅረብ ይኖርባቸዋል

- የአጽዳቂ ኮሚቴው ከቴክኔክ ኮሚቴው የቀረበለትን የምገማ ሪፖርትና የውሳኔ አስተያየት ይመረምራል፤ ያጸድቃልም፤

ቁስትናዎች

ዋስትናዎች

- ዋስትና ማለት በሶስተኛ ወገን □ሚ□□ምን □ውል □ጻ□ አስተማማኝ ለማትረ□ በአንድ ወገን (ኘስ) ለሌላ ሰዉ /ለገዥዉ/ በ□ሁፉ □ሚሰዓ ነዉ፡፡
- ዉል በማጁ□□ምበት ቋ□ ኘስትናዉን በመጸ□ የመንግስትን ገን□ብ ለመ□በቅ ያገለግላል

- ከምክር አገልግሎት ግዥ በስተቀር የመንግስት መ/ቤቶች ለእያንዳንዱ ግዥ የሚጠየቀውን የጨረታ ማስከበሪያ ዋስትና በግልፅ መወሰንና ማመልከት አለባቸው፡፡

የዋስትና ዓይነቶች

- □ፊ ረ□ ማስከበሪጸ
- □ቅትሚጸ □ኣጸ ዋስትና
- □ውል ማስከበሪጸ

ሌሎች

የዋቢነት ዋስትና (Waranty bond)

- የመያዣን ገን□ብ ማስለቀቂጸ ኻስትና (Release of retention bond)

የውል ስምምነት
እና
አስተዳደር

የውል ትርጉም:

በግዴታ ፈጸሚዉ አካልና በዕቃ ወይም አገልግሎት አቅራቢ ወይም በሥራ ተቋራጭ ወይም አማካሪ መካከል ከግዥ ሂደት የሚመነጭ ስምምነት ነው፡፡

□ውል ህ□

ውል ዋጋ ያለው እና በህግ መሠረት የአስገዳጅነት ባህሪ እንዲኖረው:-

- ተዃዃጁ ወገኖች ውል የመፈፀም ችሎ□ሊኖራቸው ጁቹል
- ውል □መዃዃል ሃሳብ ሊኖራቸው ጁቹል
- □ቃት (የሃሳብ መገናኘት) ሊኖር ጁቹል
- ዋጋ መስጠት /Consideration/
- □ላማው ህጋዊ ሊሆን ጁቹል
- በበቂ ሁኔ□በቃሎችና ሁኔታዎች ላይ □ግጠኝነት

□ፊ ረ□ውን አሸናፊ ማሳወቅ

በ□ዴ መመሪጸው መሰረት የጨረታ ውጤት እንደታወቀ ወዲያውኑ በጨረታው ለተሳተፉ ተጫራቾች በሙሉ ማሳወቅ

ማስታወቂጸው የሚከተሉትን ይይ□ል፡-

- ፊ ረታው በ□ዴ □□ሚው አካል ተቀባይነት ማ□ኘቱ
- ውሉ የሚፈፀምበትን ኸፉ
- □ውል ማስከበሪያ መጠንና የሚቀርብበት ቋ□
- ውሉ □ሚ□ረምበት ቀንና (ሰዓት)

□ፊ ረ□ው ወጁም □ቅሬ□ ውጤት በፅሑፍ ከተገለፀ ከ7 □ስራ ቀናት በፊት ውሉ መ□ረም የለበትም፡፡

□ውል ጁ□ት

- ምስ□ሮች በተቶኙበት ሁለቱም ዉዩኖች መ□ረም አለባቸዉ
- ዋናና ቅፀች ጸስ□ልፉሉ
- ለዉሉ ተ□ባራዊነት (ተ□□ሚነት) እንደ ቅድመ ሁኔታ ሆኖ ስለሚያገለግል ተጫራቹ ሁሉንም የውል ቅፀች □ርሞ ከዉል ማስከበሪጸ ፉር ጁመልሳል
- □ዉሉን □ር□ር ነፃሮች በዉል መመ□ቒጸዉ ዉስዓ ማስገባት

□ውል ጁ□ት

- በኘዥፉ ማቅረቢጸ ለሚፈፀም ግዥ □□ዴ ትክ□□ መስጠት ውል □ንደተመሰረተ ጸመለ□ታል
- □□ዴ ትክ□□ን የተቀበለ መሆኑን □ሚጸረፉ□ዓ በጽሑፍ ማረፉቶ□ ከአቅራቢዉ መቅረብ ጁኖርበታል
- የግዥ ትክ□□ን መቀበሉን አቅራቢው የማረጋገጫ ጽሑፍ ከላከ የውሉን ሥራ እንደጀመረ ማረጋገጫ ይሆናል

የውል ውጤታማነት

የውሉን መፈረም የውሉን ውጤታማነት አጸሳጁም።

የውሉ ውጤታማነት በሚከተሉት ሁኔታች ላይ የተመሰረተ ሊሆን ይችላል፡-

- የውል ማስከበሪያ መረከበ (በመስሪያቤቱ
- የቅድሚያ ክፍያ ዋስትና መረከብ (በግዥ ፈጻሚው)
- ቅድሚያ ክፍያ መቀበል (በአቅራቢው)
- የሌተር ኦፍ ክሬዲት /ኤልሲ/ መቀበል (በአቅራቢው)
- የሚፈለቆውን ነገር አለማቅረብ ለውሉ መሰረት ምክንያት ሊሆን ይችላል

ውሉ እንደተፈረመ አሸናፊ ላልሆኑ ተጫራቾች ወዲያውኑ የፊ ረታ ማስከበሪያውን መመለስ

የግዥ ውል ስለመፈረም

- አሸናፊው ተጫራች ማሸነፉ በተገለጸለት በ15 ቀን ውስጥ ውል መፈረም አለበት
- ለውል መፈረም 10 በመቶ የውል ማስከበሪያ ማቅረብ
- ውል ለመፈረም ፈቃደኛ ያልሆነ አቅራቢ ያስያዘው የጨረታ ማስከበሪያ ይወረሳል
- የግዢው ውል መፈረም ያለበት ጨረታው ጸንቶ በሚቆይበት ጊዜ ውሰጥ ነው
- የጨረታው ውጤት ከተገለጸ 7 ቀን ድረስ ውል መፈረም የለበትም

□ውል አስተዳደር ምንድን ነው?

- □ሚ□ለቶት ክቃች፣ የግንባ□ □ርአ ስራችና አገልግሎቶች በ□ቷ□ው፣ በሚ□ለፃው ጥራትና በተመ□በው በጀት ውስዓ መቅረባቸውን ለማረፉቶዓ ከውሉ መጁመሪጸ □ከ ውሉ አ□ሜ ትረስ ጸለ □ቁዓዓር ሂደት ነው፡፡

- የግንኙነት አስተዳደር

- የፋይናንስ አስተዳደር

□ውል አስተዳደር ዓላማዎች

የሚከተሉትን ለመቆ□□ር

- አ□□□ምን/ውጤትን
- ጥራትን
- በጀትን
- ቲ□ን

እውን ለማድረግ አንዳንድ ቁልአ የሆኑ የውሉን □አሎች መቆ□□ር ጸስ□ልፋል.....

ው□ታማ □ውል አስተዳደር

- ውሉ ከተፈረመ በኋላ ለተከፈለው ገን□ብ ቋቢ (ተመ□□ኝ) ዓቅም (ኻዥ) መቶኖቱን ማረጋገጥ
- ው□ታማነትንና ብቃትን ማሻሻል
- በመንግስት ላይ የሚኖረውን ሊደርስ የሚችል አደጋ መቀነስ
- □□ዴ ተ□ባርን አስተማማኝነት ማጠናከር

የውል አስተዳደር አለመኖር (ደካማ መሆን)

- በፊጬረታና በውል ዝግጅት ጊዜ የተከናወነዉን መልካም ስራ ከጥቅም ውጭ ጸዩርቶኛል
- ለአቅራቢዉ/ለተቋራጩ/ለአማካሪዉ ውሉን እንዳያከናዉን አጋጣሚ ይፈጥርለታል
- ያልታሰበ አደጋን፣ መዘግየትንና ግጭት ጁፈዓራል
- የግዴ ተግባርን አስተማማኝነት ይቀንሳል

በውል አስተዳደር ላጁ □ሚከሰቱ ች□ሮች የሚከተሉት ሊሆኑ ይችላሉ፡-

- በውሉ ላጁ □ተቆለ□ ፍላጐቶችን አለማሟላት
- በቶጄ ውና በአቅራቢ□/ተቋራ□/አማካሪዉ መካከል ግንኘ ነትና አለመግባባት መኖር
- በውሉ ላጁ □ሚ□ረቶ ለውጦች በገዢው ወይም በአቅራቢው ላይ ችግር መፍጠራቸው
- □ል□ ያልሆነ የፍላጐት መግለጫ □ር□ር ወጁም □ስራ ዝርዝር ማጣቀሻ /ቢጋር/
- የገን□ብ ፍሰት ች□ሮች
- የግለሰብ መታመም ወይም የግል ጉዳይ ማጋጠም

ችግርን መቅረፍ

- ብዙ ጉዳት ሣይደርስ ወይም ጊዜ ሳይሄድ መመርመር (ማወቅ) □ መፍትሔ ማቀት
- □ሮጀክቶችን በየጊ□ው መመርመር
- ሊለወጡ እንደሚችሉ ስምምነት □ተ□ረሰባቸው ሂደቶች
- □ሚወሰ□ □ምጃችን በተመለከተ ሁሉንም ወገኖች ማሳወቅ

ስህተቶች (ች□ሮች) ሲከሰቱ

- □ተሳሳተውን ነገር (ችግሩን) ማወቅ (መለየት)
- ለምን ስህተቱ (ችግሩ) ተ□□ረ?
- ችግሩን (ስህተቱን) ለማረም ምን መሰራት አለበት?
- ችግሩን ለማረም የሚወሰ□ው □ምጃ ትክክለኛ ወጪ ምን ያህል ነው?

□ውል ዓይነቶች

- በቁርዓ (ለክቃ፣ ለግንባታ □ርፍ ስራ፣ አገልግሎት)
- ነጠላ ዋጋ (ለግንባ□ ስራ ወይም አገልግሎት)
- የውል ማክቀአ (ለክቃ፣ ለግንባ□ ስራ፣ አገልግሎት)
- በመቶኛ ላጄ □ተመሰረተ (ብ□ ቴ□ ለአገልግሎት ብቻ)
- ወጪን (መተካት) □ የ□መ ኻፉ (Cost reimbursable and target prices) (ለግንባ□ ስራ)
- ቴ□ን መሠረት ያደረገ ውል /ለምክርና ለአገልግሎት/
- □መጻዣ □/ወይም የመጠባበቂያ (የስኬት) ክአጸ ውል (Retainer and/or contingency (success) fee contract) (ለም□ር አገልግሎት ብቻ)

የዋጋ ማስተካከያ

ለግንባታ ስራ የሚደረግ ዋጋ ማስተካከያ

የዋጋ ማስተካከያ ሲሰላ የሚከናወኑ ተግባራት፡-

- ተመሳሳይነት ያላቸውን ግብዓቶች በዓይነታቸው መለየት
- ከየምድቡ ወካይ አቅርቦቶች መለየት
- ወካይ አቅርቦቶች ከጠቅላለው ግንባታ ስራ አንጻር የሚኖራቸውን አንጻራቂ የወጪ ድርሻ በመረጃ ላይ ተመስርቶ መወሰን
- የዋጋ ኢንዴክስ የሚወስድበትን ቀን መወሰን
- ተቀባይነት ካለው የመረጃ ምንጭ መረጃውን መውሰድ፣
- በመደበኛ የጨረታ ሰነድና በማንዋል ላይ የተቀመጡ ቀመሮችን በመጠቀም መሰላት ይኖርበታል

ለግንባታ ስራ የሚደረግ ዋጋ ማስተካከያ

- ውሉ ተፈጻሚ መሆን ከጀመረበት 12 ወራት በኋላ ነው ዋጋ ማስተካከያ የሚደረገው
- ውሉን ለማጠናቀቅ ከ18 ወራት በላይ የሚፈጅ ከሆነ ነው
- መነሻ ዋጋ የተለወጠ ዋጋ እና የዋጋ ኢንዴክስ ከኤጀንሲው ወይም ከማዕከላዊ ስታቲስቲክስ ኤጀንሲ የሚሰጥ ከሆነ ነው
- መረጃ ከሌለ ከታወቀ የአገር ውስጥ አምራች ወይም የውጭ አገር ህጋዊ ተቋም መረጃው ከተገኘ ነው

ለማዕቀፍ ስምምነት ግዥ የሚደረግ ዋጋ ማስተካከያ

- ማስተካከያው የሚደረገው ውሉ ከ6 ወራት በላይ የሚፈጅ ከሆነ ነው
- ማስተካከያው የሚደረገው ውሉ ተፈጻሚ መሆን ከጀመረበት ከ3 ወር በኋላ ለሚኖር ግዢ ነው
- ኤጀንሲው ወይም ማዕከላዊ ስታቲስቲክስ ኤጀንሲ ወቅታዊ መረጃ የሚሰጡ ከሆነ ነው፤
- ጨረታው የተከፈተ ዕለት የነበረው የሁለቱ መ/ቤቶች መነሻ ዋጋ እና የዋጋ ማስተካከያ የሚደረግበት ጊዜ ኮንትራት ስምምነቱ ላይ መገለጽ አለበት፤
- በኮንትራቱ ላይ በተገለጸው እና በጨረታ መክፈቻው ዕለት በነበረው የሁለቱ ኤጀንሲዎች ዋጋ መካከል ልዩነቱ በማስላት ልዩነቱን በአቅራቢው ዋጋ ላይ እንዲጨመር ወይም እንዲቀነስ ማድረግ
- በውል ስምምነቱ ጊዜ ላልቀረቡ አቅርቦቶች ማስተካከያው የሚሰጠው መቅረብ በነበረባቸው ወቅት በነበረው ዋጋ መሰረት ነው

ለምክር አገልግሎት ግዥ የሚደረግ የዋጋ ማስተካከያ

- የዋጋ ማስተካከያ የሚደረገው የአማካሪው ስህተት ባልሆነ ምክንያት ውሉ በመራዘሙ ከሆነ፤
- የውሉን 15 በመቶ አይበልጥም፤
- ከዋጋ ማስተካከያው ጥያቄ ጋር የሚቀርቡ ማስረጃዎቹ ዓይነትና መጠን መገለጽ አለበት

አቤቱታ ማጣራት

በመንግስት ግዥ ላይ የሚነሱ አቤቱቿን ማ□ራት

ማንኛውም በግዥ ሂደቱ ቅር የተሰኘ ክ□ ተጫራች □□ዬ ሂደቱን በተመለከተ አቤቱታ ማቅረብ ይችላል፡፡

ለምሳሌ፡-

- □□ዬ □□ሚው አካል ማድረግ የሚገባውን ነገር ባለማድረጉ ወይም ማድረግ የማይገባውን በማድረጉ፤
- አዋጁንና መመሪያዉን በመ□ስ የተፈጸመ ነዉ ብሎ ከገመተ፤

በመንግስት ግዥ ላይ የሚነሱ አቤቱታን ማጣራት

ከዚህ በታች በተመለከቱት ምክንያቶች አቤቱታ ማቅረብ አይቻልም፡-

- □□ዴ □ጸ መረ□
- ሁሉንም ፊ ረ□ ውትቅ ለማትረ□ በ□ዴ □□ሚው አካል የተሰጠ ውሳኔ
- ለኢትዮጵያውያን አቅራቢች በተሰጠ የልዩ አስተያየት
- አስቀድሞ የጨረታ ሰነዱ ላይ በሰፈረ የተጫራቾች አመራረጥ ወይም የማወዳደሪያ መስፈርቶች
- የጨረታ አሸናፊነት ለአሸናፊም ለተሸናፊም ተገልጾ 7 የስራ ቀን በማለፉ ውስ ከተፈረመ፤
- መ/ቤቱ የጨረታውን ውጤት ወይም የአቤቱታውን ምላሽ በጽሁፍ ለአቤቱታ አቅራቢው ካደረሰ በኋላ በሚቆጠር 5 የስራ ቀን ካለፈው

በመ/ቤት የበላይ ሀ□ፊ የሚደረግ የአቤቱ□ማ□ራት

- የጨረታውን ውጤት አሸናፊና ተሸናፊ ተጫራቾች በአንድ ጊዜ □ንዲያውቁ ጁ□ረፉል
- □□ዴ □□ሚው አካል 7 የስራ ቀናት ከማለፉ በፊት ውሉን መ□ረም የለበትም
- በቅትሚጸ አቤቱታው ለ□ዴ □□ሚው አካል የበላይ ኃላፊ ጁቀርባል

በመ/ቤት የበላይ ኃላፊ የሚደረግ የአቤቱታ ማጣራት

- አቤቱታ አቅራቢው ለቅሬ□ዉ ምክንያት የሆነዉን ነገር ካወቀበት ወጁም ሊጸዉቅ ይገባዋል ተብሎ ከሚገመትበት ቀን ጀምሮ በ5 □ስራ ቀናት ውስዓ አቤቱታውን ማቅረብ ይችላል
- አቤቱታው በጋራ ስምምነት ሊፈ□ታ□ይችላል
- በ10 ቀናት ውስዓ በ□ሁአ ውሳኔ መስጠት አለበት
- መ/ቤቱ አቤቱ□ታ□በተቁቢዉ ቴ□ ሲቀርብለት የግዝርዉን ሂደት አቁሞ አቤቱ□ታዉን ማ□ራት አለበት

በአቤቱ□ አ□ሪና ውሳኔ ሰጪ ቦርድ የሚደረግ ማጣራት

- ተጫራቹ የመ/ቤቱ ውሳኔ በደረሰው በ 5 የስራ ቀናት ውስዓ አቤቱ□ውን ለቦርዱ ሊያቀርብ ይችላል፡፡
- ቦር□ አቤቱታው □ንደደረሰው በ□/ቤቱ በኩል ለመ/ቤቱ ለአቤቱታ መግለጫና ማሠስረጃ □ዲያቀርብ ማስ□ቂጸ ይልካል፡፡

•

የአቤቱታ አጣሪና ውሳኔ ሰጪ ቦርድ የሚደረግ ማጣራት

- ማስ□ቂጸዉ በመ/ቤቱ የሚከናወነውን የግዥ ሂደት ጸ□ቴል፤

በቦር□ □ሚሰ□ዉ ዉሳኔ፡-

- መ/ቤቱ በአዋጁ መሰረት ግዥዉን እንዲፈጽም መመሪጸ ሊሰዓ ይችላል ወጅም
- □□ዴ ሂደቱን ሊሰር□ዉ ይችላል ወጅም
- አቤቱ□□ን ዉትቅ ሊጸ□ርቶዉ ይችላል

በአቤቱታ አጣሪና ውሳኔ ሰጪ ቦርድ የሚደረግ ማጣራት

- በቀረበለት በ15 ቀናት ውስጓ ውሳኔ ጄሰ□ል
- ቦር□ ዉል ከተ□□መ በኋላ የሚቀርብ አቤቱታ አያየይም፡፡ ሆኖም ውል ያለጊዜው ተፈርሞ ከሆነ፣

✓ለተጫራቾች የጨረታው ውጤት ሳይገለጽላቸው ከአሸናፊዉ ተጫራች ጋር ዉል የተፈረመ ከሆነ፤

✓ም/ቤቱ አቤቱታው በወቅቱ ቀርቦለት ምላሽ ሳይሰጥ ውል ፈርሞ ከሆነ ቦርዱ አቤቱታውን ያያል፤

በተጫራቾች የሚቀርቡ የአቤቱታ መነሻዎች

- ለአንድ ወይም ለተወሰኑ ተጫራቾች የሚስማማ ስፔሲፊኬሽን ማዘጋጀት፤
- ለጨረታ ማስታወቂያ የሚሰጠው ጊዜ በቂ አለመሆን፤
- ጨረታ ሰነድ አልቋል ወይም አልደረሰም መባል፤
- ጨረታ ሰነድ ላይ በሌሉ መስፈርቶች መገምገም፤
- ጨረታ ሰነድ ከተከፈተና ተጫራቾች ከታወቁ በኋላ የግምገማ መስፈርት ማዘጋጀት፤

በተጫራቾች የሚቀርቡ የአቤቱታ መነሻዎች

- አድሏዊ ግምገማ ማድረግ
- የጥቅም ግጭት መኖር
- መደበኛ የብቃት ማስረጃ ያላስያዙ ተጫራቾችን አሸናፊ ማድረግ
- በጨረታ መክፈቻ ወቅት ተጫራችን ከጨረታ ውድድር ማስወጣት

ከአቅም በላይ የሆነ ችግር

- ውሉን ያልፈጸመው ድንገት ደራሽና ከአቅም በላይ በሆነ ችግር መሆን አለበት

ከአቅም በላይ የሆነ ችግር ነው የሚያሰኙ ምክንያቶችም

- ✓ ውል የገባው ወገን ኃላፊ የማይሆንበት ያልታሰቡና በሌላ ሰው ላይ የሚመጡ ድንገት ደራሽ ነገሮች
- ✓ ውል እንዳይፈጸም በመንግስት የሚደረግ ክልከላ
- ✓ እነደ መሬት መናወጥ፣መብረቅ፣ ማዕበል፣ ተፈጥሮዋዊ መቅሰፍት
- ✓ የጠላት፣ የውጭ አገር ወይም የአገር ውሰጥ ጦርነት
- ✓ ውል የገባው ወገን መሞት ወይም ከባድ አደጋ ሲደርስበት ወይም በጽኑ ሲታመም ናቸው

ከአቅም በላይ የሆኑ ችግሮች ተደርገው የማይቆጠሩ ምክንያቶች

- የሰራተኛ አድማ መኖር
- የተዋዋዩ መስሪያ ቤት መዘጋት
- ዋጋ መወደድ ወይም መርከስ
- የአዲስ ህግ መውጣት ናቸው

የሶስተኛ ቀን ገለፃ

በመንግሥት ግዢ ስርዓት ሊኖር ስለሚገባ የሙያ ሥነምግባር (Ethics)

በመንግሥት ግዢ ውስጥ ሊኖር ስለሚገባው ሥነ ምግባር (Ethics)

. . . የቀጠለ

ከግዥ ባለሙያዎች የሚጠበቅ ሥነ-ምግባር

1. የጥቅም ግጭት (Conflict of Interest) ዉስጥ አለመግባት፤

በግዢ ላይ የተሰማሩ ሰራተኞች ከሥራ ኃላፊነታቸው አንጻር የጥቅም ግጭት ውስጥ ሊያስገባቸው የሚችል አጋጣሚ ሲያጋጥማቸው ይህንኑ በጽሁፍ በማሳወቅ ራሳቸውን ከግዢ አፈጻጸም ሂደቱ ማግለል ይኖርባቸዋል፤

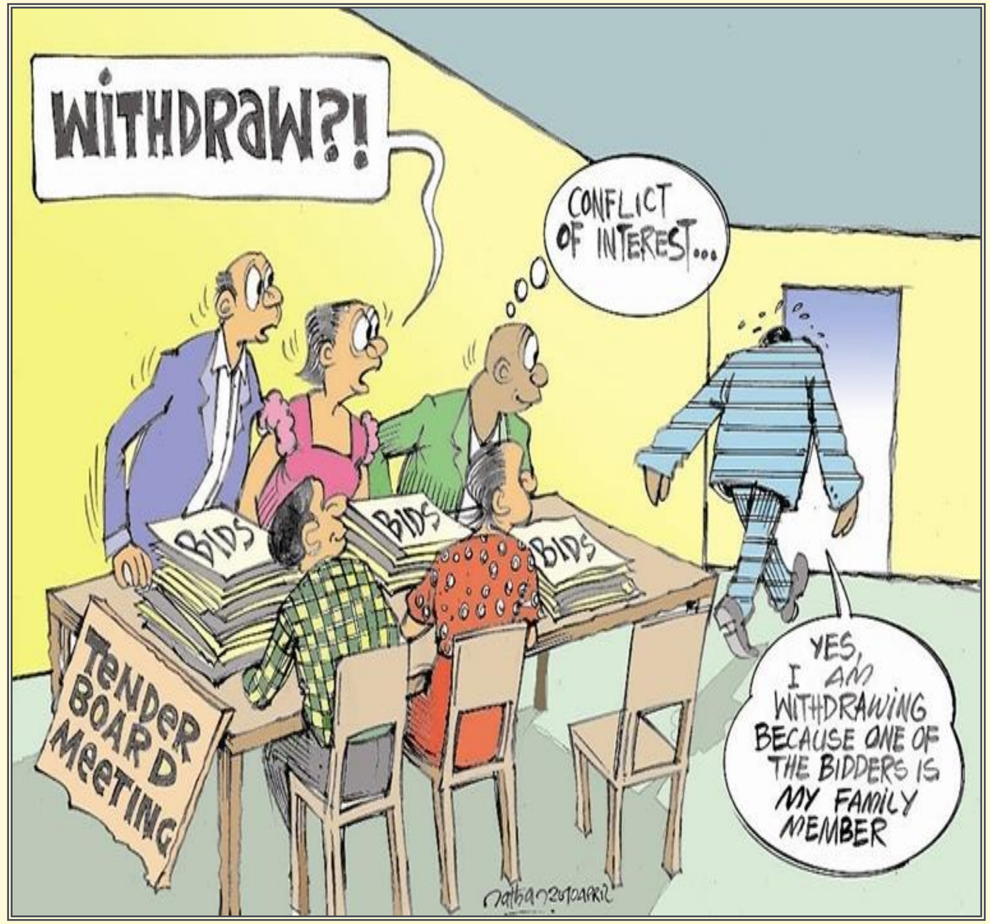

በመንግሥት ግዢ ውስጥ ሊኖር ስለሚገባው ሥነ ምግባር (Ethics)

. . . የቀጠለ

2.በግዢ ሥራው ሂደት ላይ ተፅዕኖ የሚያሳድር ወይም ሊያሳድር የሚችል ምንም ዓይነት ስጦታ አለመቀበል፤

በመንግሥት ግዢ ውስጥ ሊኖር ስለሚገባው ሥነ ምግባር (Ethics)

. . . የቀጠለ

3. የጨረታውን ውጤት ለሁሉም ተሳታፊዎች በእኩል ጊዜ መግለፅ፤

4. በዕጩ ተወዳዳሪዎች መካከል አድልዎ አለመፈፀም፤

5. ከጨረታ ሠነዱ ጋር በተያያዘ ማብራሪያም ሆነ ተጨማሪ መረጃ ለሁሉም ዕጩ ተወዳዳሪዎች በእኩል ሁኔታ መድረሱን የማረጋገጥ፤

በመንግሥት ግዢ ውስጥ ሊኖር ስለሚገባው ሥነ ምግባር (Ethics)

. . . የቀጠለ

6. በየትኛውም መልኩ ከአቅራቢዎች ጋር አለመደራደር፣ የተለየ ጥቅ ለማግኘትም አለመጣር /አለመስማማት፣

10% Syndrome

FPPA

በመንግሥት ግዢ ውስጥ ሊኖር ስለሚገባው ሥነ ምግባር (Ethics)

. . . የቀጠለ

7. ጨረታዎችን አለመከፋፍላል፤ በአንድ ጥቅል (ማዕቀፍ) ግዢ ጨረታ መገዛት የሚችለው በትንንሽ በርካታ ግዢዎች እንዲፈፀም አለማድረግ፤

በመንግሥት ግዢ ውስጥ ሊኖር ስለሚገባው ሥነ ምግባር (Ethics)

. . . የቀጠለ

8. ውድድርን ሊያዛባ የሚችልና ያልተፈቀደን መረጃ፣ ወይም ለተወዳዳሪዎች ፍትሃዊ ያልሆነ ጥቅም የሚያሰጥ፣ ወይም የመንግስት መ/ቤቱን ጥቅም ሊጎዳ የሚችል መረጃ አለመጠየቅ፣

በመንግሥት ግዢ ውስጥ ሊኖር ስለሚገባው ሥነ ምግባር (Ethics)

. . . የቀጠለ

የትልቁም ሆነ የትንሹ ሙስና ፈተናው ከባድ ስለሆነ ጠንቀቅ!!

FPPA

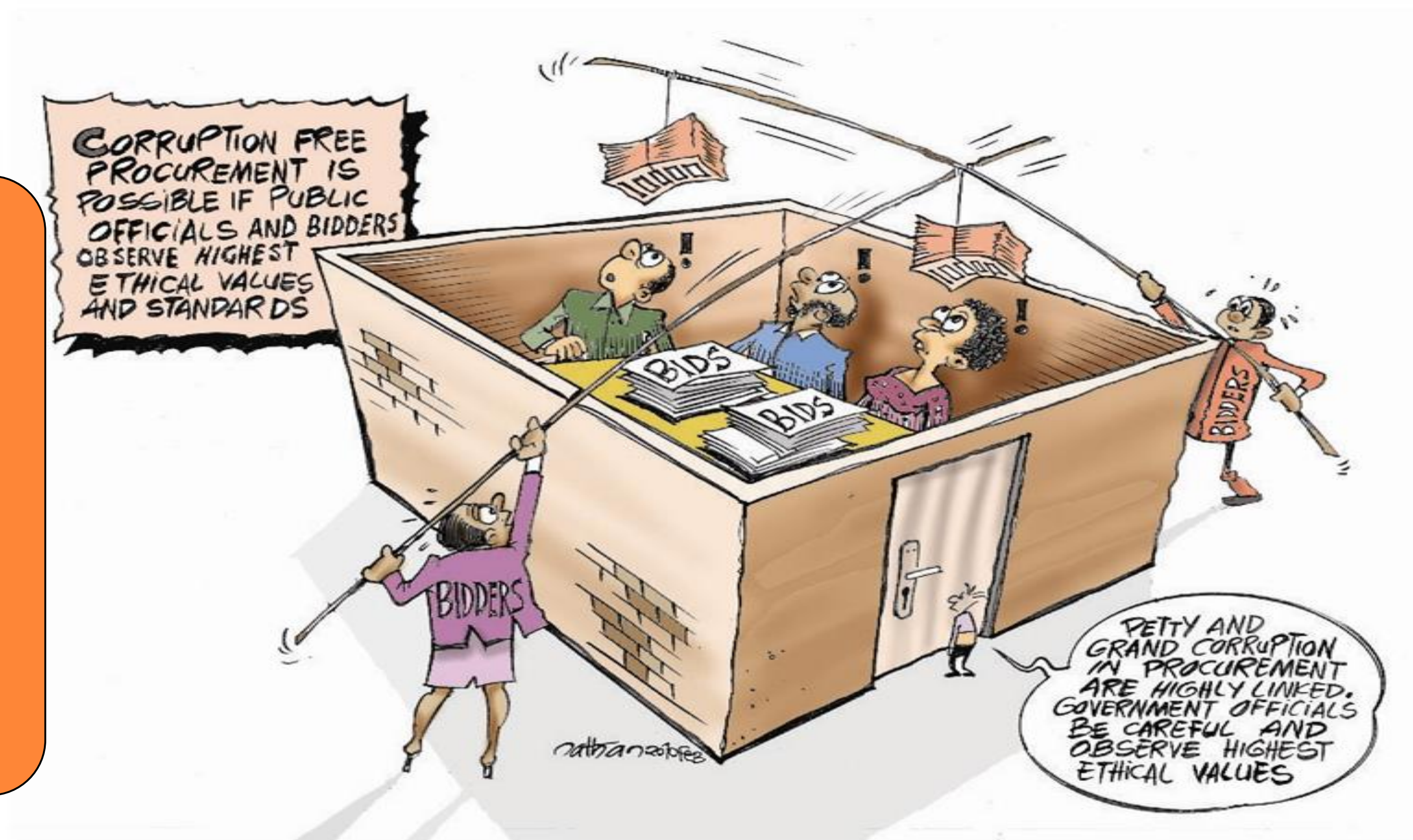

በመንግሥት ግዢ ውስጥ ሊኖር ስለሚገባው ሥነ ምግባር (Ethics)

. . . የቀጠለ

ሙስናን መታገል የጋራ ጥረትን ይጠይቃል!!!